

פ ר ו ט ו ק ו ל
 ישיבה סז/של"ד של הממשלה
 י' בניסן תשל"ד-2.4.74
 (בשעה 20.00)

נכחו השרים:
 ג. מאיר - יו"ר, א. אבן, א. אוזן, י. אלון, י. בורג,
 ח. בר-לב, ח. גבתי, י. גלילי, מ. דיין (מאמצע סעיף
 415), ג. האוזנר, ש. הלל, מ. חזני, א. יריב, פ. ספיר,
 ש. פוט, ח.י. צדוק, מ. קול, י. רבין, י. רבינוביץ,
 ש. רוזן, י. רפאל, ו. שם-טוב.

- רב אלוף ד. אלעזר - ראש המטה הכללי של צה"ל (מאמצע סעיף 416 עד סופו)
- מ. ארנון - מזכיר הממשלה
- אל"מ א. בראון - לשכת שר הבטחון (מאמצע סעיף 415)
- מ. גזית - המנהל הכללי, משרד ראש הממשלה
- תא"ל י. ליאור - מזכיר צבאי לראש הממשלה
- א. מזרחי - לשכת ראש הממשלה
- סא"ל א. שלו - לשכת הרמטכ"ל (מאמצע סעיף 416 עד סופו)
- מ. שמגר - היועץ המשפטי לממשלה (מאמצע סעיף 416)

- סדר היום:
- 415. התפטרות השר מ. חזני עמ' 2
  - 416. הדו"ח החלקי של ועדת החקירה - מלחמת יום הכיפורים עמ' 3
  - 417. מינוי ממלא-מקום לרמטכ"ל עמ' 70
  - 418. שיחות שר הבטחון בוושנינגטון עמ' 71
  - 419. התותחים המצריים באיזור דילול הכוחות עמ' 75

רשמו:
 י.מ. 29 - 2
 ח.כ. 76 - 30

השר ח. גבתי:

האם לפי ההלכה זה נכנס לתוקפו בשבת?

השר מ. חזני:

זה נכנס לתוקפו עם בעור חמץ.

ר"מ הגב' ג. מאיר:

אם לא יתחרט - אנחנו מאחלים לו כל טוב. נשמח אם יתחרט.

416. הדו"ח החלקי של ועדת החקירה - מלחמת יום הכיפורים

ר"מ הגב' ג. מאיר:

הדין וחשבון של ועדת אגרנט מונח לפניכם. הספקתם לקרוא אותו. קבלתי אותו אתמול לפנות ערב. בקשתי הבוקר את שר המשפטים שילמד את הדין וחשבון כדי שיוכל להדריך אותנו. נתתי הבוקר את הדין וחשבון לקריאה גם לרמטכ"ל. חשבתי שהוא צריך לראות אותו. הייתי בהחלט מכנסת את הממשלה הבוקר. אבל חשבתי שאי אפשרי הדבר בטרם ^{חזר} שר הבטחון הוא חזר אחר הצהריים. נתתי גם לו את הדין וחשבון בשעה חמש וחצי כאשר הגיע לירושלים. הרמטכ"ל בקש להגיד לנו מה שיש לו להגיד. הוא מגיש את התפטרותו.

השר ח. צדוק:

הדין וחשבון הזה הוא חלקי לפי סעיף 19א של חוק ועדות החקירה. הסעיף הזה מאפשר לוועדת חקירה לערוך דינים וחשבונות חלקיים וגם דו"חות-ביניים. הכינוי "דו"ח-ביניים", כפי שהוא התהלך בצבור, לא היה נכון. הדין וחשבון הזה הוא חלקי. דו"ח-ביניים, כפי שנאמר בחוק, הוא דין וחשבון שענינו המלצות לנקיטת צעדי-ביניים, בו בזמן שדין וחשבון חלקי הוא דין וחשבון שמטאאזא שמכסה חלק מהנושאים, שהועדה הוטמכה לחקור אותם לפי כתב הסמכות שלה. לפי החוק דין וחשבון חלקי או דו"ח-ביניים לא יוגש אלא על פי החלטת הועדה שנחקבלה פה אחד. וכאן אנחנו למדים שהחלטתה שיוגש דין וחשבון

השר ח. צדוק:

חלקי זה היא החלטה שנתקבלה על דעת כל חמשת חברי הועדה.

הועדה מסבירה מדוע היא החליטה

להגיש דין וחשבון חלקי זה. נאמר בעמוד 3: "בשלב זה טימה הועדה את גביית העדויות ויתר הראיות באחדים מהנושאים שבהם היה עליה לדון, ואלה הם לפי הסדר: המידע, בימים שקדמו למלחמת יום הכיפורים, על מהלכי האויב וכוונותיו לפתוח במלחמה; הערכת המידע; הכוונות של צה"ל בימים שקדמו למלחמה, עד לשעת ההתקפה של האויב; ההחלטות של הגורמים הצבאיים והאזרחיים, שנתקבלו על יסוד אותו מידע והערכתו."

הועדה מסבירה מדוע החליטה להגיש

דין וחשבון חלקי: "זכאי הצבור לדעת בהקדם את ממצאיה והמלצותיה באותם נושאים שבהם הסתיימו דיוני הועדה, ורצוי שהממשלה תוכל לפעול על פיהם בהקדם."

עכשיו צפוי לנו מהועדה דין וחשבון

חלקי נוסף, והדין וחשבון החלקי הנוסף יכיל את ההנמקה המפורטת ואת הפירוט המלא יותר של העובדות. בתימוכין בדין וחשבון חלקי זה אומרת הועדה: "דין וחשבון חלקי זה אף אינו מכיל כל מה שיש לוועדה להגיד על נושאי המידע והערכתו והכוונות של צה"ל, וזאת מפני שהועדה נוכחה לדעת כי רצוי להקדים ולפרסם את עיקרי המסקנות וההמלצות במישור המוסדי, וכן ביחס לבעלי תפקידים ומשרות מסויימים, שאליהן הגיעה הועדה בדיוניה על אותם נושאים." אחרי כן היא אומרת: "לפיכך מצאה הועדה כי מוטב להקדים אותן מסקנות והמלצות ולפרסמן מיד, ואילו ההנמקה המלאה תבוא בדין וחשבון חלקי נוסף."

אשר לפירסום אומרת הועדה:

"על פי תוכנו הוא ניתן כולו לפירסום ברבים, ואילו הדין וחשבון הנוסף, ובו תאור מלא של העובדות והנמקה מלאה של מסקנות הועדה, יכיל נתונים סודיים רבים, שימנעו, ככל הנראה, את פירסומו המלא ברבים."

השר י. רפאל:

את הדין וחשבון הזה אפשר לפרסם כולו ?

השר ח. צדוק:

לפי החוק הסמכות לפרסם היא בידי

הועדה מחוץ לאותם הקטעים שהועדה

מחליטה מטעמי בטחון המדינה שלא לפרסמם.

הבאתי את דברי הועדה בקשר לפירסום

החלק הזה.

המלצות הועדה הן בשני מישורים.

באחד מהם אומר הפרק השני המתחיל בעמוד 12 בפרק שלישי "מסקנות הועדה והמלצותיה במישור המוסדי" והחלק השני המתחיל בעמוד 19 בחלק

הרביעי "מסקנות לגבי נושאי תפקידים". בעמוד 12 אומרת הועדה

בסעיף 17: "מן הראיות שלפנינו נוכחנו לדעת שחסרות הגדרות ברורות

לחלוקת הסמכויות, החובות והאחריות בענייני בטחון בין שלש הרשויות

העוסקות בעניינים אלה, דהיינו הממשלה וראש הממשלה, שר הבטחון וראש

המטה הכללי העומד בראש צה"ל, ולקביעת יחסי הגומלין בין ההנהגה

המדינית והפיקוד העליון של צה"ל. במיוחד תיונית הגדרת סמכויות

ברורה כזאת בשביל מצבים שבהם היזמה בידי האויב."

בהמשך עמוד 13 נאמר: "חוסר ההגדרה של

הסמכויות, השורר במצב הקיים בתחום הבטחון, תחום שאין למעלה ממנו

לחיוניות, מכביד על אפקטיביות הפעולות, גורע ממיקוד האחריות

החוקית ואף גורם אי-בהירות ומבוכה בקרב הצבור."

אחרי כן נאמר: "לא ראינו מתפקידנו

להכנס לעבי הקורה של תיאום הסמכויות בין שלוש המערכות הנזכרות,

ונסתפק איפוא בהצבעה על הצורך שהממשלה והכנסת יתנו את דעתן על

בעיה זו על מנת לפתרה.."

אני חושב שהבעיה הראשונה שהועדה

מעמידה לפנינו הוא הנושא הזה של הגדרה ברורה לחלוקת הסמכויות,

החובות והאחריות בענייני בטחון בין שלש הרשויות העוסקות בעניינים האלה,

והדבר הזה מחייב וודאי בחלקו חקיקה ובחלקו הסדרים תקנוניים.

השר ח. צדוק:

הם מוסיפים ואומרים באותו עמוד 13

בסעיף 18: "קיים צורך מיוחד להגדיר, בידי מי מצויה הסמכות להורות על ביצוע פעולות במצבים העלולים להוצר מול איום פתאומי או כאשר מהירות הפעולה היא צורך חיוני."

הנושא השני בתחום המוסדי נובע

לעבודת הממשלה בעניני בטחון. כאן נאמר בסעיף 19 באותו עמוד 13 שהיה שיבוש במילוי התפקיד שהממשלה חייבת למלא בדיונים ובקבלת החלטות בעניני בטחון בדרג העליון. "שיבוש זה קשור עם היעלמה של ועדת שרים לעניני בטחון במתכונתה הראשונה, המצומצמת במספר חבריה."

בהמשך הדברים בעמוד 14 נאמר:

"נמסר לנו בעדות כי קיימת בעיה חמורה של דליפת ידיעות סודיות משיבות הממשלה. דבר זה הקשה מדי פעם על הבאת מידע מלא בפני הממשלה. לדעת הועדה יש להתגבר על הופעה זו על ידי הרכבת ועדת שרים לעניני בטחון, שמספר חבריה יהיה קטן באמת - ושיקול זה חייב, לדעתנו, להיות שיקול מכריע בעת הרכבת ועדה זו, וכן על ידי הקפדה על הפעלת הוראות החוק ותקנון הממשלה, הבאות להבטיח את סודיות דיוניה בעניני בטחון."

הקטע הזה מעמיד לפנינו לצורך החלטה

אופרטיבית שני דברים: הענין האחד הוא המלצה שתקום ועדת שרים לעניני בטחון במתכונת מצומצמת, הדבר השני - אמצעים להקפדה על הטלת הוראות החוק ותקנון הממשלה הבאות להבטיח את סודיות דיוניה בעניני בטחון.

באותו פרק המדבר על דרכי הפעולה של

הממשלה בעניני בטחון יש המלצה שנוגעת לעתות מלחמה, והיא מובאת בעמוד 14 בסעיף 21: "עוד אנו סבורים שבעתות מלחמה מן הראוי שהממשלה תסמין את ראש הממשלה להקים צוות שרים מצומצם בראשותה

השר ה. צדוק:

(של לא יותר מחמשה חברים), אשר יהיה מופקד על ההכרעה בעניינים דחופים הנוגעים לניהול המלחמה. הדבר דרוש גם כדי שהשרים האחריים יוכלו להוסיף ולהקדיש את מלוא תשומת לבם גם בימי המלחמה לענייני משרדיהם, כך שאלה לא יוזנחו בשעת חרום כזאת דווקא."

החלק האחרון של ההמלצות בתחום המוסדי

נוגע לקהילית המודיעין. הוא מתחיל בעמוד 15, וההמלצות

האופרטיביות נמצאות בעמוד 18 והן המש:

"1) למנות יועץ מיוחד למודיעין

על ידי ראש הממשלה (לא איש הצבא הסדיר, אם כי, כמובן, יוכל להיות

קצין במלואים), כשתפקידו וסמכויותיו יהיו כפי שפורטו בדין

וחשבון של הועדה שהוגש לראש הממשלה ב-1963."

הכוונה היא לדין וחשבון של ידין-שרף.

שהוגש לאשכול ז"ל.

סגן רה"מ י. אלון:

"ליד יועץ זה חייב למעול צוות

השר ה. צדוק:

מצומצם, אולם מעולה, שיוכל לאפשר לראש

הממשלה (ובאמצעותה לממשלה כולה) לבצע הערכת מודיעין מדיני-אסטרטגי,

עצמאית, על סמך כל חומר האיסוף הקיים בידי שירותי האיסוף השונים."

זוהי המלצה אחת, שיש בה בעצם שתי

המלצות: א) מינוי יועץ מיוחד למודיעין על יד ראש הממשלה,

ב) שלידו של היועץ יפעל צוות מצומצם מעולה. אני רוצה רק

להשלים את ההמלצה הזאת. פה נאמר שתפקידו וסמכויותיו יהיו כפי

שהומלץ בדין וחשבון של ידין-שרף. ומה הן המלצותיה של הועדה הזאת,

נמצא בעמוד 16: "תפקידו של היועץ לסייע בידי ראש הממשלה לעקוב

אחר הפעולות המבוצעות והמתוכננות על ידי השירותים החשאיים

השונים. סמכויותיו יהיו: א. הוא ישתתף באופן קבוע בוועדה ראשי

השירותים; ב. ישתתף באופן קבוע בכל פגישות ראש הממשלה עם

השר ח. צדוק:

אחד מראשי השירותים, או בכל דיון של ראש הממשלה בנושאי פעולות חשאיות, או בדיון מדיני ובטחוני, הקשור לפעילות חשאית. ג. רשאי יהיה לדרוש אינפורמציה מכל שירות ושירות, בין במישרין על ידי ראש השירות, או על ידי מגע ישיר עם מחלקות-יחידות של שירות זה (כמובן, באמצעות ראש השירות); ד. לפי יוזמה ראש הממשלה או באישור ראש הממשלה - יהיה רשאי לבדוק דרכי פעולה של שירות כולו או יחידה ממנו, ולבחון הערכות המוגשות לראש הממשלה - הן על ידי שיחות עם מגישי הערכות, והן על ידי קבלת חומר גלמי במדת הצורך."

אם כן מה שקראתי עכשיו מתוך ההמלצות

של ועדת ידין-שרף הפך להיות לחלק מן ההמלצות של ועדת אגרנט על ידי הפנייה אליהן בעמוד 18 "שתפקידיו וסמכויותיו יהיו כפי שפורטו בדיון וחשבון הוועדה שהוגש לראש הממשלה ב-1963.

ההמלצה האופרטיבית השניה בתחום זה

היא "לחזק את מחלקת החקר של משרד החוץ על ידי ארגונה כגוף עצמאי במסגרת משרד החוץ". ההמלצה השלישית היא: "לקבוע בבהירות את כללי ההפצה והמשוב **feed back** של חומר המודיעין הגולמי, על ידי גורמי האיטוף".

ההמלצה הרביעית היא: "לבצע שינויים

מהותיים ויסודיים במנה אמן וחיל המודיעין עצמם. "

ההמלצה החמשית היא בעמוד 19:

"יש להקים בתחומי 'המוסד' יחידת-הערכה של החומר הנאסף על ידי 'המוסד'".

המכנה המשותף של כל ההמלצות האלה,

הצורה המשולבת של כל ההמלצות האלה בתחום קהילית המודיעין נמצאים בעמוד 19: "כל ההמלצות הנ"ל כאחת, באות הן בכדי להבטיח קיום של פלוראליזם בהערכות מודיעיניות לסוגיהן, והן בכדי לתת בידי ראש

השר ח. צדוק:

הממשלה את הכלים הדרושים כדי לוודא היפקוד יעיל של כל קהילית המודיעין למתן התראה, וניתוח הערכותיהם המודיעיניות".

עד כאן המסקנות וההמלצות בתחום

המוסדי. עכשיו אני עובר לפרק הבא והן בפרק רביעי "מסקנות לגבי נושאי תפקידים". וכאן אקרא רק את שם האיש ואת המסקנה: (מעמוד 20) "23 ראש אמ"ן אלוף אליהו זעירא.

נוכח כשלוננו החמור אין אלוף זעירא יכול להמשיך עוד בתפקידו כראש אמ"ן 24. תת אלוף אריה שלו כעוזר ראש

אמ"ן למחקר - הוא נושא בכובד האחראיות למסגה החמור ביותר של המחלקה שבראשה הוא עומד, משום כך אין הוא יכול לדעתנו להמשיך בשרותו באמ"ן. אני מבקש לשים לב לניואנסים בהגדרה

של כל אחת מן ההמלצות.

"25. סגן אלוף יונה בנדמן, ראש ענף

מצרים במחלקת המחקר של אמ"ן. לדעתנו, אין להעסיק עוד את סגן אלוף בנדמן בתפקיד הקשור בהערכה מודיעינית.

26. סגן אלוף דוד גדליה היה קצין

מודיעין פיקודי של פיקוד דרום משנת 1971 עד מרס 1974. לדעתנו לא מילא את חובתו המיוחדת כקצין מודיעין בחזית המפתח, בימים שבהם היה זה חיוני במיוחד לעמוד על כוונות האויב המצרי. לפיכך אין עוד להעסיקו בתפקיד מודיעיני."

בסעיף 27 בעמוד 22 נאמר: "אם ישנם

נושאי תפקידים אחרים באמ"ן, מאלה שלא הופיעו לפנינו כעדים, שתורמו להערכה הלא-נכונה, יחליט מי שמוסמך להחליט, אילו שינויים מרסונליים נוספים יש לעשות בתוך שורות אמ"ן.

עכשיו אני עובר לעמוד 23 על אחריותו

של הרמטכ"ל. נאמר: "הגענו לכלל דעה שהרמטכ"ל,

רב אלוף דוד אלעזר, נושא באחריות אישית למה שקרה ערב המלחמה, גם

השר ח. צדוק:

בענין הערכת המצב וגם בענין כוונותו של צה"ל. "מפורטות שם העובדות המביאות לדעת הועדה למסקנה זו. בעמוד 25 ישנו הסיכום: "נוכח האמור לעיל אנו רואים חובה לעצמנו להמליץ על סיום כהונתו של רב אלוף אלעזר כראש המטה הכללי. "

השר פ. ספיר:

צריך לקרוא עוד איזה פסוקים.

השר ח. צדוק:

אחזור לעמוד 23: "אנו אומרים זאת

בצער מיוחד, כי המדובר בחייל שרת

את המדינה במסירות ובהצטיינות במשך שנים רבות ורשם לזכותו הישגים מפוארים במלחמת ששת הימים ולפניה. כן הכבידה עלינו העובדה שבדין וחשבון חלקי זה אין אנו עדיין דנים בנושא הלהימה מפתחת האש ועד לעצירת האויב - והרי מן המפורסמות הוא שלמרות המשבר החמור בשלבים הראשונים של הלהימה הוביל הרמטכ"ל את צה"ל דרך קרבות הבלימה עד לשערי האויב. אבל אפילו יימצא לבסוף שבשלבים נוספים אלה עשה הרמטכ"ל אישית גדולות, אין בכך כדי למחוק את רישומן של השגיאות הראשונות. אחרי זה באה ההמלצה על עמוד 25 שקראתי לפניכם.

לגבי אלוף פיקוד הדרום אלוף שמואל

גונן נאמר בעמוד 27: "בשלב זה אין אנו מבישים המלצה סופית

לגבי כשירותו של אלוף גונן למלא תפקידים בצה"ל, אולם אנו ממליצים שלא ימלא תפקיד פעיל עד שתשלים הועדה את חקירתה גם במה שנוגע לשלב של הקרבות לעצירת האויב."

עכשיו אני עובר לפרק המדבר על האחריות

האישית בדרג הממשלתית. את הקטע הראשון של הפרק הזה אני רוצה

לקרוא בשלמותו: "בבואנו לדון באחריותם של שרים למעשה או אי-מעשה

שבהם השתתפו בפועל ובאופן אישי, שומה עלינו להדגיש שראינו את

עצמנו בני חורין להסיק מסקנות, על פי המימצאים שמצאנו, הנוגעות רק

לאחריותם הישירה, ולא ראינו כי מתפקידנו להביע דעה על מה שעשוי

להשתמע מאחריותם הפרלמנטרית. אמנם בישראל - כמו באנגליה

השר ה. צדוק:

שמעם הוא בא עלינו - מקובל העקרון שחבר הממשלה אחראי לפני בית הנבחרים לכל הפעולות המנהליות של המנגנון שבתחום משרדו, וזאת אפילו אם לא ידע עליהן מראש ולא היה צד להן. אולם בעוד שברור שהעקרון הזה מחייב שהלה ידווח לחברי בית הנבחרים על אותן הפעולות, לרבות משגים ופעולות כושלות, להשיב שם לשאלות, להגן עליהן או להודיע מה עשה לשם תיקון המעוות, הרי מלמד אפילו הנסיון האנגלי שלא נקבעו מסמרות באשר לשאלה, באילו מקרים מסוג זה צריך הוא להתפטר ממשרתו המיניסטריאלית, ודבר זה משתנה, לפי הנסיבות, ממקרה למקרה. הסיבה העיקרית לכך היא ששאלת התפטרותו האפשרית של חבר ממשלה בסוג מקרים זה היא ביסודה שאלה פוליטית מובהקת, ומכאן שסבורים אנו כי אין לנו לעסוק בה."

כאן באות חמש אסמכתאות, שארבע מהן בצירוף אסמכתאות נוספות נמצאות כאן אתי וכל האסמכתאות האלה אינן אלא תומכות בסיכום של הועדה שהבאתי אותו כאן והוא, שיש אבחנה בין האחריות האישית הישירה של שר ובין האחריות הפרלמנטרית הדפרטמנטלית על כך. הועדה ראתה את עצמה מוסמכת לבדוק ולהסיק מסקנות לגבי האחריות האישית הישירה, היא לא ראתה את תפקידה לבדוק ולהביע דעה על מה שכרוך מהאחריות הפרלמנטרית.

מדוע היא עשתה זאת? היא עשתה זאת מפני, כפי שהיא אומרת, שאלת התפטרותו האפשרית של חבר הממשלה בסוג מקרים זה (היינו לא בתחום האחריות האישית אלא בתחום האחריות הפרלמנטרית) היא ביסודה שאלה פוליטית מובהקת, ומכאן שסבורים אנו שאין לנו לעסוק בה. הם מסתמכים על ארבע אסמכתאות אנגליות וגם על ספרו של פרופסור אמנון רובינשטיין על המשפט הקונסטיטוציוני של מדינת ישראל.

בפרק על האחריות המיניסטריאלית כותב פרופסור אמנון רובינשטיין: "שום הוראת חוק אינה קובעת, כי שר אחראי

השר ח. צדוק:

לנעשה במשרדו. כלל זה נובע מעקרונות המשטר הפרלמנטרי, שהתפתח באנגליה ושאלנו מתייחסים אליו כאל כלל של המשטר הקונסטיטוציוני הישראלי. תכליתו של הכלל היא להבטיח "כי בעד כל מעשה או מחדל במשרדו, חייב השר בתשובה". "אני מניח כי המלים "חייב השר בתשובה" הן תרגום לביטוי האנגלי "he is answerable"

"מכאן נובע הנוהג, שאין שר רשאי לחמוק מאחריותו על ידי הטלתה על פקידיו או על יועציו. משום כך חייב השר גם לשמור על אלמוניות עובדי המדינה הנוגעים בדבר; הוא, ולא עובדיו, ניצבים בפני הכנסת, והוא החייב לשאת בתוצאות משניהם. אין פירוש הדבר, כי השר חייב תמיד להזדהות עם מעשי פקידיו. בויכוח שהתנהל בעניין זה בפרלמנט האנגלי, אמר שר הפנים, כי יש להבחין בין משגים שנעשו על ידי הפקיד בהתאם להוראה או מדיניות שנקבעו על ידי השר, בהם חייב השר להגן על הפקיד, לבין מקרים אחרים, כאשר הפקיד נוקט בפעולה "עצמאית", ללא אישורו וידיעתו של השר, אין הלה חייב להגן על פקידו והוא רשאי להתנער ממעשהו. אך, הוסיף שר הפנים הבריטי, הוא נשאר אחראי מבחינה קונסטיטוציונית בפני הפרלמנט לכך "שמשהו אירע שלא כשורה".

דברים אלה ממחישים למעשה, שהאחריות

המהוללת היא בעיקר אחריות לדרווח בפני בית המחוקקים ולהסבר על אשר אירע. אם כך הדבר, קשה במקצת לדבר על "אחריות", לפחות לא מבחינה משפטית. נותרה, איפוא, האחריות הצבורית או הפוליטית. משמעותה של זו היא, כי השר יהיה נתון ללחצים, לבקורת ואף לנזיפה. אחריות זו אינה תלויה בפגם אישי של השר, והיא דבקה בו אף אם לא חטא, ואף אם לא ידע דבר אודות חטאי פקידו. עמגליה מובא לעתים כלל זה לתוצאה קיצונית המחייבת את השר להתפטר מתפקידו. כך אירע בשנת 1954, כאשר פרצה שערוריית "קרישל דאון": באותו מקרה נתגלו תקלות חמורות בהתנהגותם של פקידיו משרד החקלאות כלפי אדם שקרקע שלו

השר ה. צדוק:

הומקעה. שר החקלאות, שלא היה מעורב אישית בפרשה, ואף לא ידע דבר אודותיה, התפטר מתפקידו כביטוי למימוש אחריותו לנעשה במשרדו. עם זאת, יהיה זה מוגזם לתאר את ההתפטרות כסנקציה רגילה במסגרת האחריות המיניסטריאלית של השר באנגליה. ההתפטרות תלויה הרבה במערכת היחסים שבתוך המפלגה השלטת."

אולי עוד קטע מתוך ספר אנגלי:

"Ministers, it is said, are responsible to Parliament as individuals for the work of their departments and the sanction for mismanagement is the House's demand for the resignation of the Minister. Yet when resignation do occur, the determining factor is in practice the alienation by a Minister of his party colleagues rather than the operation of the constitutional principle."

כולם מתנבאים פחות או יותר באותו

סגנון. אם כן הועדה נכנסה לבדיקת נושא האחריות המיטית הישירה של השר ונמנעה מלהביע דעה בנושא האחריות הפרלמנטרית.

לפני שהם בזדקים את שאלת אחריותו

האישית הישירה של שר הבטחון הם קובעים את העקרון צבאאאאאאאאא ששבדיקה כזו אין להתחשב בכישורים האישיים המיוחדים של שר בטחון זה או אחר. הם אומרים: "כי הסדר הממלכתי הטוב והנכון דורש הפעלת אמת מידה אחידה, כאשר באים לקבוע את אחריותו האישית של נושא משרה צבורית, ואין לנו להשתמש לצורך זה באמת מידה המשתנה על פי תכונותיו של איש זה או אחר, המכהן באותה משרה."

כאשר הם דנים בענין אחריותו האישית

הישירה של שר הבטחון הם מזכירים שהם דנים בדין וחשבון חלקי זה רק בנושא המידע והכוננות אאאא וחלקו של שר הבטחון באלה, והם אומרים שהבעיה העיקרית המתעוררת היא, האם שר הבטחון התרשל במילוי תפקידו בענינים שהיו בתחום אחריותו ואחרי שהם מתארים את העובדות

השר ח. צדוק:

הם מסכמים את עמדתם בעמוד 31 כך: "שקלנו בכובד ראש את כל הדברים שפרטנו לעיל והגענו לכלל מסקנה שלפי אמת המידה של התנהגות סבירה הנדרשת מן הנושא בתפקיד שר הבטחון לא היה השר חייב להורות על אמצעי זהירות נוספים או שונים מאלה שהוצעו לו על ידי המטה הכללי של צה"ל, על פי הערכה ויעוץ משותפים של ראש אמ"ן וראש המטה הכללי".

כאשר הם עומדים לדון בשאלת האחריות

האישית הישירה של ראש הממשלה הם מזכירים שגם כאן "חלים הדברים שאמרנו לעיל, בפסקה 30, על האחריות האישית בדרג הממשלתי." כלומר גם כאן חלה אותה האבחנה שעליה עמדת קודם בין האחריות האישית הישירה ובין האחריות הפרלמנטרית. הם אומרים בעמוד 31 כך: "מן הנכון

היה שראש הממשלה תמסור אינפורמציה על המצב בגבולות בישיבת

הממשלה שלא מן המניין, אשר התקיימה ביום חמישי, 4 באוקטובר, שבו דיווחו על תוצאות נסיעתה לחוץ לארץ; וכן לא היתה צריכה לחוס על טרחתם של שרים, שלא היו בתל-אביב ביום ו', 5 באוקטובר - בגלל ערב יום הכיפורים. יחד עם זאת, משוכנעת הועדה שפעולותיה של ראש הממשלה במשך הימים המכריעים שלפני המלחמה מעידות על גישה ההולמת את כובד האחריות שהיתה מוטלת עליה."

ובסיכומו של פרק זה אומרת הועדה

בעמוד 32: "עומדת לה, לראש הממשלה, הזכות הגדולה שעשתה שמוש נכון בסמכות ההכרעה שהיתה בידיה בתוקף הנסיבות, בשעת הרום של יום שבת בבוקר. היא הכריעה בתבונה, בחוש בריא ובמהירות לטובת גיוס כל מערך המילואים, על אף שיקולים מינייים כבדי משקל, ובכך עשתה מעשה חשוב ביותר להגנת המדינה."

לסיום אני רוצה לקרוא עוד 2 קטעים

הנוגעים לצה"ל בכללותו. בעמוד 7 בסעיף 8 נאמר: "הדיון בגורמי הטעויות והמשגים שמן ההכרעה היה לערכו למען בירור האמת והפקת הלקחים המתחייבים לגבי העתיד, אל לו לגרוע מראיית הישגו המכריע

השר ח. צדוק:

שהתגבר על מיתקפת פתע של האויב בשתי הזיתות ותוך חרוף נפש של חייליו
השיב מלחמה שעה ויכול לאויב."

ובאותה הרוח נאמר בפרק הסיום בעמוד 32:

"צה"ל עמד במלחמת יום הכיפורים בפני אתגר מן הקשים ביותר בו יכול
למצוא את עצמו צבא כל שהוא - וידו על העליונה. למרות המצב ההתחלתי
בו החל צה"ל את המלחמה, ולמרות המשגים שנעשו בשלב זה, הרי לא רק
שהצליח לגייס במהירות ללא תקדים מערך מילואים על כל מרכיביו
המסובכים, שכמוהו טרם גייס, אלא אף בלם, תוך התגייסות, פלישה
מאסיבית של צבאות אויב שתכננו וחרגלו מערכת מאיימת זו במשך שנים,
ונהנו בשלב הפתיחה מכל יתרונות ההפתעה. הצלחתו זו של צה"ל הושגה
תוך קרבנות רבים ויקרים תודות לגבורתם העילאית של חייליו על כל
דרגותיהם, לכוח האילתור הבלתי-נדלה של מפקדיו, וליציבות וחוסן
מבנהו הארגוני הבסיסי. עובדות אלה מחזקות את הועדה בדעתה, כי לא זו
בלבד שבכוחו של צה"ל לעמוד בבקורת ובהפקת המסקנות המכאיבות המשתמעות
ממנה, - אלא שבכך יגביר ויאדיר את עוצמתו."

לא הספקתי לקרוא בתשומת לב כסו, כמו

השר מ. קול:

ששר המשפטים למד את הדין וחשבון הזה

מקודם. אבל בעמוד 8 בסעיף 11 נאמר: "סיבות הכשלון של גורמי ההערכה

היו שלש: ראשית, דבקותם העקשנית במתן שהיה קרוי בפיו "קונצפציה".

רוצה אני לשאול: האם נאמר באיזה שהוא

מקום בדין וחשבון מי היו אבות הקונצפציה הזאת? אין אני זוכר

שבממשלה נהגבשה אי-פעם הקונצפציה הזאת. אולי זה היה במטכ"ל? האם

מצאת עקבות לכך בדין וחשבון הזה.

אני לא מצאתי.

השר ח. צדוק:

לפי מה שכתוב כאן, היתה לראש אמ"ן

השר מ. דיין:

קונצפציה האומרת שכל זמן שהמצרים

יחשבו שאין להם עליונות אוירית, היינו כל זמן שלא יקבלו מיג 23

השר מ. דיין:

או מטוסים אחרים, שלפי הערכתם יתנו להם לתקוף שדות תעופה בישראל או לתקוף בעומק - הם לא ייצאו למלחמה. זאת נקראת הקונצפציה של ראש אמ"ן. זאת לא היתה הערכה לא של הממשלה ולא של המטכ"ל אלא הערכה של אמ"ן, אינדיקציה לכך מתי ייצאו המצרים למלחמה.

השר מ. קול:

כתוב פה שהמקור היחידי למודיעיין היה ראש אמ"ן.

השר ח. צדוק:

המקור היחידי להערכתם.

השר מ. קול:

האם לא נמסר באיזה שהוא מקום, ש"המוסד" הזרוע השנייה, לא הוציא שום ידיעות

בעניין זה ?

רה"מ הגב' ג. מאיר:

אתה מוכרה להבדיל בין ידיעות ובין הערכת ידיעות. ה"מוסד" הוא זרוע

חשובה ממדרגה ראשונה לאיסוף ידיעות. ה"מוסד" איננו זרוע להערכה. יש לו ידיעות, הוא מעביר אותן לאמ"ן. גם אמ"ן אוסף ידיעות, אבל בעיקר הוא מוסר הערכה על כל הידיעות שאחרים אוספים.

השר מ. קול:

אולי בעקבות מה שאמרת אשאל: האם הידיעו שהביא ה"מוסד" היו זהות עם הידיעות

שהביא אמ"ן? האם היה איזה קונפליקט ביניהם ?

השר ש. פרס:

אינך ועדת חקירה.

השר מ. קול:

איני ועדת חקירה אבל הסעיף הזה סתום קצת. צריך להחליט מה לעשות עם

חדין וחשבון. קראתי אותו במהירות רק עכשיו. היו ידיעות לאמ"ן והיו ידיעות ל"מוסד". המוסד העביר ידיעות לאמ"ן. האם היה שוני בידיעות או שהידיעות היו זהות על אפשרות של התלקחות מלחמה ?

רה"מ הגב' ג. מאיר:

עד כמה שאני יודעת, הבעיה לא היתה
בהבדל בידיעות, הבעיה היתה בהערכת

הידיעות. אני בכל אופן איני זוכרת שבאותם הימים היה ויכוח
בין המוסד ובין אמ"ן, שהאחד אמר, אני קבלתי ידיעות כאלה, והשני
אמר, לי יש ידיעות הפוכות. יכול להיות שהיה ויכוח כזה, לידיעתי
לא הגיע דבר כזה. אבל היה ענין של הערכת כל הידיעות של אלה
שהגיעו ישירות אלינו וגם של אלה שהגיעו מזרים.. היו ידיעות
והערכות מזרים, אבל לא היתה התנגשות בידיעות.

השר א. אבן:

אני שואל שאלה שבעיקרה היא נוהלית,

אבל למעשה היא יותר מזה. השאלה

היא: מה אנחנו עושים עכשיו? קבלנו דין וחשבון של ועדת חקירה.

לגבי הממשלה יש בדין וחשבון הזה גם הערכות, גם המלצות ארגוניות,

גם המלצות לתיקונם של הליכי-הכרעה. אני מביע הנחה שתינתן לנו

הזדמנות לקיים דיון על ענין זה. אנחנו רוצים להתווכח על ההנחות האלה

האם הממשלה תקבל אותן או לא תקבל אותן? האם היא תקבל את ההמלצות

הארגוניות או הצעות אחרות? כיצד רואה ראש הממשלה את התחזית

הנוהלית לגבי הספמול שלנו? האם היום כבר נפתח בויכוח הזה או

תינתן לנו הזדמנות קרובה לכך?

רה"מ הגב' ג. מאיר:

שר המשפטים יחקן את דברי אם אני טועה.

למדנו את זה מהדין וחשבון על "גתיבי

נפט". כל חברי הממשלה זוכרים כי כאשר קבלנו את הדין וחשבון ההוא

חשבנו (לא השכילו אותנו להבין שאנחנו טועים) שכה כעין פסק דין של

בית משפט. אחרי כן למדנו שאין זה כך ואלה הן רק המלצות. אם

הממשלה רוצה, היא יכולה לקבל את כולן, אם היא רוצה, היא יכולה לקבל

את חלקן. אבל היא גם יכולה לא לקבל אותן בכלל. נדמה לי כי כך

זה מבחינה משפטית.

השר ה. צדוק:

בסעיף 19 של חוק ועדות חקירה נאמר:

"19. (א) בגמר דיוניה הערוך ועדת חקירה

דין וחשבון על תוצאות חקירתה ועל המלצותיה, אם המצא לנכון להוסיף
המלצות, ותגיש את הדין וחשבון לממשלה."

פירוש הדבר שהדין וחשבון של ועדת

החקירה חייב לכלול את תוצאות החקירה, דהיינו המימצאים העובדתיים,

והוא יכול לכלול המלצות. הועדה הזאת בחרה לא להסתפק במימצאים

עובדתיים בלבד, אלא החליטה לכלול בדין וחשבון שלה גם המלצות.

לא צריך לפרש מה הן המלצות. המלצות הן המלצות. אני חושב שחובתה של

הממשלה היא לתת את דעתה על ההמלצות האופרטיביות של הדין וחשבון

הזה.

רה"מ הגב' ג. מאיר:

אין אני יכולה לענות לאבן. הדין וחשבון

מונה עכשיו על שולחן הממשלה.

השר י. רפאל:

אני חושב שאחד קריאה שטחית ראשונה

של הדין וחשבון הזה קשה להכנס לויכוח.

אם כי לפי התרשמות ראשונה אני סבור שהוצאת דין וחשבון חלקי אינו

הדבר הטוב שהועדה יכלה לעשות. אמנם דין וחשבון חלקי בא לספק את

רצון הצבור, הרצון לדעת. וזה גורם חשוב מאד, בייחוד בימינו. אבל

נדמה לי שהשיקול לאחר מה שאנחנו קוראים כאן, היה מחייב אולי

מסקנה אחרת. אבל את הדבר הזה אין אנחנו יכולים לתקן.

הועדה הלכה לפי איזה סדר כרונולוגי

והסיקה מסקנות עד לתאריכים מסויימים. אבל אני רואה גם באילו שהן

נקודות סטיות מהקו המנחה הזה. למשל כשנאמר "שאין אנו עדיין דנים

בבעיה הכואבת של הצבת הכוח במעוזי התעלה". זהו נתון כרונולוגי

השייך דווקא לחלק הראשון שהדין וחשבון דן בו, והם בענין זה אינם

מסיקים כל מסקנות. ואין זו הנקודה היחידה שהעין שלי אצטאק תפסה

בנקודה הראשונה, שיש בה מעין סטיות מסוג זה.

אבל אני מציע לממשלה לקבל את כל ההמלצות

של הועדה ללא ערעור.

ללא ויכוח ?

השר א. אבן:

אני מציע לקבל את כל ההמלצות של הועדה
כפי שישנן, בנקודות שבהן יש המלצות

השר י. רפאל:

ברורות.

והיות והמסקנה החמורה ביותר בענין

זה היא מיטוריו של הרמטכ"ל, שזהו הדבר הקשה ביותר כאן, ואם מקבלים
את הכל, מקבלים גם את ההמלצה הזאת - אני מציע שהממשלה לא תשהה
את מינויו של רמטכ"ל חדש. איני יודע אם זה אפשרי. איני יודע את
הפרוצידורות. אני כאן חדש ואני לגמרי חסר נסיון בכך. אבל אני
סבור שלטובת הענין ולטובת הרגעת הצבור, שהוא מצפה כבר לאותו דין
וחשבון, כדאי היה ששתי החודעות של הממשלה תבאנה יחד בבת אחת.

הועדה החליטה להגיש דין וחשבון חלקי

השר ח. צדוק:

על נושאים אלה דווקא ולא על נושאים

אחרים. הועדה היא גוף מעין שיפוטי. הסמכות להגיש דין וחשבון
חלקי נתונה לה לפי החוק. היא השתמשה בסמכות הזאת. אני סבור
שהענין שעלינו לדרוש בו הן ההמלצות האופרטיביות. אשר להמלצות
האופרטיביות, אני חושב שצריך לדרוש בהן לגופן. אף על פי שהועדה
הקדימה את המלצותיה במישור המוסדי ואמרה שאחרי זה דנה במישור האישי,
נדמה לי שמבחינת יעילות הדיון אנחנו צריכים להקדים את הדיון
במסקנות במישור האישי ואחרי כן במסקנות שבמישור המוסדי.

אני חושב שראש הממשלה העמידה בהתחלה

השר ו. שם-טוב:

את השאלה המדוייקת. אמנם מדובר בועדה

משפטית בהתאם לחוק ועדות הקירה. זהו גוף מעין משפטי. אבל לדעתי לא
מדובר על פסק דין לביצוע. מדובר על המלצות. אם מדובר על פסק דין,
צריך לבצע מיד את המסקנות. אבל מדובר על המלצות הועדה. קראנו
את הדין וחשבון הזה תוך חצי שעה. וחרי זה דין וחשבון חלקי חשוב.

השר ו. שם-טוב:

כשום פנים לא יכול להיות שנאשר המלצות כאלה ללא ויכוח, ומבלי דיון על הדין וחשבון הזה ועל העובדות. אנחנו צריכים ללמוד את הנושא הזה וההערכות המשפטיות העומדות כיסוד לנושא הזה וכן את ההמלצו לגופן. אני חושב שאיננו מוכנים עדיין לויכוח כזה. צריך לקרוא היטב את הדין וחשבון ואחרי כן נקיים ויכוח ודיון, ורק אחרי כן בא בחשבון להסיק מסקנות הן במישור המוטדי והן במישור האישי.

אני מציע שנקיים דיון כאשר נהיה

מוכנים לו.

רה"מ הנב' ג. מאיר:

מתי ?

השר ו. שם-טוב:

בישיבה הבאה של הממשלה, כאשר נהיה מוכנים לדיון כזה. היום על כל פנים

לא.

השר י. רביין:

יש לי פשוט שאלה נוהלית לשר

המשפטים: האם אפשר להחזיר את הדין

וחשבון הזה לוועדה ולומר לה פשוט "את התחמקת מאחת השאלות העיקריות הכלולות ב"טרמט אוף רפרנס" שלך" ? ב"טרמט אוף רפרנס" כתוב: "מחליטים: הענינים כדלקמן, היינו: א) המידע, בימים שקדמו למלחמת יום הכיפורים, על מהלכי האויב וכוונותיו לפתוח במלחמה וכן ההערכות וההחלטות של הגורמים הצבאיים והאזרחיים המוסמכים לכך, בקשר למידע האמור". הוועדה למעשה אמרה שהיא לא נכנסה לסמכותו ואחריותו של הדרג הפרלמנטרי הממשלתי.

שאלתי היא: האם מוצדק היה שהוועדה

תתחמק למעשה מתשובה לשאלה זו ? כי מה יוצא כאן ? למעשה, הרי מה שלא יקרה, תמיד צה"ל אשם, והממשלה אף פעם אינה אשמה. אם יהיה נצחון, יש הרבה שותפים לו. אם יש כשלון - האחריות היא על הרמטכ"ל. אני שואל את שר המשפטים שאלה נוהלית: האם אפשר לומר לוועדה, רבותי ברחתם מן השאלה ? האם אתם מוכנים לתת תשובה לשאלה

השר י. רבין:

או שאתם מתחמקים סופית ובאופן חד-משמעי מחשאלה הזאת ?

השר מ. קול:

אני מציע לא להחליט היום אלא להת לנו

אפשרות ללמוד את הדין וחשבון הזה, גם

את התוכן שלו וגם את המסקנות. שר הדתות חושב שכדי להרגיע את הצבור

צריך למהר לאשר את מסקנות הדין וחשבון. אני חושב שהוא טועה. מה

יגיד הצבור ? התאספו, לא דנו עדיין בעניין, לא העמיקו ללמוד את

הדין וחשבון, וכבר מיהרו לאשר את המסקנות, רק כדי לגמור את העניין.

רה"מ הגב' ג. מאיר:

כפי שהבינתי את הצעתו של השר רפאל,

היא לא היתה שעכשיו נרים את הידים

ונגמר העניין. הוא הציע לקבל את מסקנות הועדה. על זה יכול להיות

דיון.

יש הצעה של שם-טוב.

השר מ. קול:

אני מצטרף להצעתו שהיום לא נחליט

אלא שקודם כל נלמד את הדין וחשבון

על תכנו ועל כל סעימיו.

גם זה לגיטימי.

רה"מ הגב' ג. מאיר:

אני מוכן להצטרף לדעת החברים הקודמים,

אבל בתנאי אחד שהישיבה הבאה של הממשלה

תהיה תוך 24 או תוך 36 שעות. כל אחד מאתנו מבין שקבלנו הערב

"דיאטת" די קשה ודי כבדה. וודאי איש לא יתייחס בקלות דעת לא לנושא

ולא לנושאים של הנושא. ואנחנו יודעים שעוד יבוא אותו חלק, ויתכן

שהוא חלק גדול יותר והוא יסמל את הדברים לעיני הצבור. יש כאן מספר

מישורים. יש מישור טכני, כיצד לבנות שירותים צבאיים, מישור של

פמליא, מה יהיה עם זה ומה צריך להיות עם זה. אם לא נעשה את העניין

לפני הפסח, העניין יתחיל להיות איזו מחלה ממושכת. תעמוד לפנינו

חזית של הורים שכולים וחזית פרלמנטרית וחזית של אנשים בצה"ל. וודאי

השר י. בורג:

צריך לקרוא את זה עוד הפעם. למדתי את זאת כמו דף גמרא. אבל אני צריך ללמוד זאת עוד עם רש"י ועם תוספות.

רה"מ הגב' ג. מאיר: האם זהו דיבור לסדר ?

השר י. בורג: כן, בקשתי רשות הדיבור לסדר. לא

דברתי עדיין לגופו של ענין, אין

מעריטו, אלא רציתי להעיר הערה שמחר או מחרתיים צריכה הממשלה להתכנס. היא יכולה להחליט באותה ישיבה שהיא רוצה להתייחס רק לצד זה וזה של הדין וחשבון. אבל אני נגד דחיית הדיון בממשלה ליותר מאשר ליום או ליומיים. וזה גם בגלל ההשתוללות שתבוא וודאי מן הערב בטלוויזיה.

השר ש. פרס: אני מציע לא להחליט על ההצעות לסדר

לפני שתהיה ישיבת הממשלה. ההחלטה אם

לדון בדין וחשבון או לא, היא חלק מכריע מגופו של ענין. אני מציע

שגם את ההצעות האלה לסדר נעשה כעבור שעה או שעתיים לאחר שיהיו חלופי דברים בענין בין השרים. גם ההחלטה שלא להחליט היא דבר מאד רציני וכבד-משקל. אם יהיה דיון לגופו של ענין, אבקש להרשם. אם לסדר, אני מציע שגם הצעות לסדר תבאנה רק אחרי חלופי-דברים.

רה"מ הגב' ג. מאיר: איני מבינה. חברים אומרים שהם

צריכים לקרוא עוד הפעם את הדין וחשבון

וללמוד את הענין. לא יעלה על הדעת שנדחה את הענין עד אחרי הפסח.

או שישבה נוספת תהיה מחר או לכל המאוחר מחרתיים.

השר ש. פרס: הצעתי היא זו ששהיה עוד הערב דיון

טרומי, ראשוני, ובסופו של אותו דיון

יהיה דיון נוסף איך אנחנו מטפלים בדין וחשבון הזה. היינו קודם

נדבר על כך אם לדון בו הלילה או מחר בבוקר. יהיה קודם סיבוב ראשון

השר ש. פרס:

של חילופי דברים ובסופם של אותם חלופי דברים נגיע להחלטה אם לדון בענין הערב או מחר.

רה"מ הגב' ג. מאיר: הרי בדיוק על זה אנחנו דנים.

השר ש. פרס: אם דנים על זה, אניצא רוצה להביע את דעתי.

חוץ מהשר רפאל כולם דברו על כך מתי לדון בענין. אני בטוח שכל אחד מאיתנו, אילו היה כותב את הדין וחשבון, היה כותב אותו אחרת. אבל לדעתי אומדות בפני הממשלה אפשריות מאד חדות: או לקבל את מסקנות הועדה כפי שהן ללא ערעור או שלפי דעתי הממשלה הזאת תפסיק לשמש כממשלה. אני רוצה להסביר את הדברים האלה. יתכן שהדין וחשבון הזה מוצא חן בעיני או אינו מוצא חן בעיני. אבל זוהי קבוצת אנשים שעבדה חדשים על חדשים על הדין וחשבון הזה, היא שמעה עדויות על עדויות. היא שמעה דיווחים רבים. גם אם נקה למשל לנו עוד כמה ימים, הועדה לא תעמיד לרשותנו את כל החומר הזה. אין היא זרוע פוסקת ואנחנו, או שאין אנו מקבלים את הדין וחשבון ואז אנחנו צריכים ללכת לציבור. איננו יכולים למנות את עצמנו, כאלטרנטיבה, כסופר-ועדה, כועדה העושה שינויים בדין וחשבון. אין זה דבר פשוט להחליט. אני משמיע כמה הרהורים בקול רם. הדבר האחרון המתקבל על דעתי הוא לעשות שינויים בדין וחשבון, או לקבל אותו באופן חלקי או להוסיף עליו או לשנות את הדגשים שבו. אני חושב שזה יהיה בניגוד לתפקידה של הממשלה, שאין היא מצויידת לכך ואין היא מיופית כוח לכך וזה יגרום להחלקות בלתי רגילה.

דבר שני המדאיג אותי. לא אומר שבעקבות

הדין וחשבון תבוא השתוללות של הצבור, אבל יהיה ויכוח נוקב ביותר בצבור. איני יודע איפה אנחנו עומדים מבחינת הבטחון. שמענו משהו בישיבה האחרונה של הממשלה ויש לנו כל יסוד לדאוג. איני אומר זאת רק כלפי חוץ, אני אומר זאת גם כלפי פנים, כלפי חברים. יש לנו לא רק דעה צבור, יש לנו אויב שאיני יודע מה הוא החליט ומה הוא חושב.

בשר ש. פרט:

אין אנחנו יכולים להשאיר מצב לא ברור

במערך הזה. לי ממש כואב על המסקנות לגבי כמה אנשים. איני מביע את דעתי על המסקנות עצמן. אני בטוח שגם כל חברי הממשלה כואבים את המסקנה האכזרית אף על פי שהדין וחשבון מציין את זכויות המפקדים ממדרגה ראשונה, שהאנשים עשו כמיטב יכולתם. גם הם אומרים שזה היה יותר ענין של טעות ולא של פשע או חטא. אבל אנחנו ממשלה ויש לנו אחריות ואין היא יכולה להיפטק אפילו לחמש דקות.. אילו מישהו היה אומר: בואו ונעשה דין וחשבון נוסף שלנו. צריך לדקדק בכל דבר ודבר.

קבלנו דין וחשבון משפטי ומסקנתי מא'

עד ה'. אנחנו יכולים או לקבלו או לדחותו. לפי הערכתי אם אנחנו דוחים אותו, איננו יכולים לשאת הלאה במנדט שיש לנו. אני אומר זאת לפי הערכתי ולא מבחינת דעת הצבור.

אני מציע שנקבל ביחוד אותן המסקנות

הנוגעות לניהול עניני הבטחון בשלש הרשויות ולפי התכניות. את המסקנות האלה עלינו לקבל ללא ניד עפעף, כי אחרת נעמיד את הממשלה במצב בלתי אפשרי גם כלפי חוץ וגם כלפי פנים ואז הממשלה גם התעלם מאחריות כבדה מאד המוטלת עליה.

אם יש מקום לערעור, הרי זה רק

בפני איזו אינסטנציה משפטית. איני רואה בפני איזו. אבל הדין

וחשבון הזה עומד לא רק כנגד האספקט המשפטי. הממשלה ומוסדות המשפט

גייסו את מיטב האנשים בארץ לועדה זו והם הגיעו למסקנותיהם פה אחד..

שבל הממשלה צריכה לראות לא רק את האספקט המשפטי, שאיננו ניתן לחלוקה,

יש גם האספקט של ניהול עניני המדינה בשעה קשה למדינה, כאשר מאיימים

עליה ללא סוף. אני מקליץ בפני חברי הממשלה להקדיש את הלילה

לדיון זה, לקצר עד כמה שאפשר את המועד בין הגשת הדין וחשבון הזה

לבין קבלתו, כי אחרת נהיה כעבור יום או יומיים במצב שלא נוכל

להכיר את עצמנו. גם מפני זה אני חושש..

השר ש. פרס:

אני רוצה להגיד עוד איזה דבר שאינו

נוגע לצד המשפטי של העניין. אני אומר את זה גם לחברי הממשלה.
 או שכולנו נתייצב כאיש אחד עם הדין וחשבון הזה/או שכולנו ניקרע
 בגזרים, וספק אם אחרי זה נוכל עוד להתאחד, כי לא תהיה אז ממשלה
 אחרת. איכפת לי אם העם, שנמצא כבר עכשיו בפני מתח גדול, ייכנס
 למבוכה גדולה עוד יותר. איני רואה שיש באמתחתנו הרבה תרופות,
 אמצאות ופוטנטיים.

אני ממליץ בפני חברי הממשלה לעשות

הפסקה של מספר שעות ואחרי כן לטפל בעניין הזה באופן נמרץ ובאופן
 כולל. כי אחרת מה יקרה הערב? אם הממשלה תדחה זה עוד לימים
 מספר, הרי נגמגם כולנו בטלוויזיה ותהיינה הדלפות מישיבות הממשלה,
 מחר יגידו מה שיגידו. במקום לחת מראה והרגשה של הנהגה, ניתן מראה
 של גמגום בדיבור, של התפוררות בפנים ושל חוסר יכולת להתמודד במהירות
 ובאופן נחוש עם מצב קשה, ואני חושב כי זאת תהיה תרומה קלושה מאד
 ואפילו מדאיגה מאד לשיטה הקיימת במדינת ישראל ושאני חסיד שלה.

הרמטכ"ל קרא הערב לישיבת המטכ"ל.

רח"מ הגב' ג. מאיר:

הוא מחכה. נכניס אותו עכשיו לכאן

למספר דקות, כי הוא רוצה לרדת לתל אביב. לא נוח לו שהמטכ"ל יחכה

לו, שיוודע לו מחרדיו מה שיש בדין וחשבון.

הדין וחשבון הזה איננו בידיו?

השר ש. פרס:

בידיו כן, אבל לא בידי המטכ"ל.

רח"מ הגב' ג. מאיר:

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר:

אקרא את המכתב שאני עומד למסור
לראש הממשלה בעקבות דין וחשבון

ועדת החקירה:

"גברתי ראש הממשלה,

זה עתה קראתי קריאה ראשונה

את דין וחשבון הוועדה.

אני משוכנע שנעשה לי עוול. אני

מקבל כמה מקביעותיה העיקריות של הוועדה לחובתי. אביא כמה מהן
לדוגמה.

הוועדה קבעה "שלפי נתונים שהיו

בידו חייב היה הרמטכ"ל להמליץ על גיוס מילואים חלקי בכוחות היבשה
עוד מראשית השבוע שקדם למלחמה, כדי לקיים את היחס הנכון בין כוחות
האויב שהיו בכוננות מלאה וערוכים נגדנו, לבין כוחותינו."

אני קובע: גם בתקופת היותי רמטכ"ל

וגם בתקופת שלפני היותי רמטכ"ל לא קיים צה"ל את "היחס הנכון" בין
כוחות האויב הערוכים לבין כוחותינו, מתוך שורת סיבות בסיסיות
שהיו ידועות לכל הגורמים האחראיים. בין השאר היתה הסתמכות על
התרעה מודיעינית. הפעם, לא היתה התרעה כזו והוועדה לא קובעת שזו
היתה אשמתו.

אני כופר בקביעת הוועדה ש"לא הוכנה

תכנית הגנה מעובדת כראוי לפרטיה, למקרה שהכוח הסדיר יצטרך לעצור
לבדו התקפה כוללת של האויב בהזית המצרית ובחזית הסורית בעת
ובעונה אחת." האמת היא כי היתה תכנית כזו בפיקוד הצפון ובפיקוד
הדרום. התכנית היתה ידועה ומתורגלת גם בדרגים הנמוכים.

אני כופר בקביעה ש"גם לא ניתנה באותו

בוקר הנחייה ברורה לאלוף פיקוד הדרום". האמת היא כי בנוסף לתכנון
האופרטיביים המוכנים מראש, הנחיתי את שני אלופי הפיקודים בבקרו
של ה-6 באוקטובר ואף זימנתי אותם לפגישה בצהרים במטרה לוודא
את היערכותם לקרב. הוועדה עצמה אינה מעירה דבר על ההנחיות

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר:

שניתנו לאלוף פיקוד הצפון, למרות שהן ניתנו לשני אלופי הפיקודים באותה צורה.

אין זה מתפקידו של הרמטכ"ל, ואף

אין ביכולתו, להכנס לפרטי פרטים טקטיים. אני מעיד כי בהיותי אלוף פיקוד הצפון בשנת 1967 הגשתי לרמטכ"ל דאז תכניות כלליות ולא קבלתי הנחיות מפורטות - לא להגנה ולא להתקפה.

אני כופר בקביעת הוועדה כאילו

המחלוקת ביני לבין שר הבטחון, בבוקר ה-6 באוקטובר 1973 היתה בענין הכוחות הדרושים לצורך מגננה, כאשר אני כאילו דרשתי כוחות נוספים רק בגלל הצורך בהתקפות נגד. תביעתי לגייס את מלוא המערך נבעה אז מן התפיסה הכוללת בדבר הצורך בכוחות למלחמה, כאשר התקפות הנגד הן חלק אורגני של מגננה יעילה. תביעתי זו מוכיחה שלא היה לי "בטחון מופרז ביכולת צה"ל להדוף בכל הנסיבות התקפה כוללת של האויב בשתי החזיתות באמצעות הכוחות הסדירים בלבד", כדברי הוועדה. זוהי טענה בלתי מבוססת לחלוטין. מעולם לא אמרתי וחשבתי כך, אמרתי דברים הפוכים מאלה. אינני יודע על מה הוועדה מבססת הנחתה זו. תביעתי לגיוס מילואים בהיקף גדול יותר, אשר אושרה על ידי ראש הממשלה, התבררה בדיעבד כצודקת והיתה מכרעת למהלך המלחמה, ואלמלא התקבלה היה נגרם אסון וודאי, לפחות בפיקוד הצפון.

אין כל אמת "שהרמטכ"ל המתין להכרעה

של ראש הממשלה בשאלת גיוס מלוא מערך המילואים". שר הבטחון לא אישר כל גיוס מילואים באותו בוקר. אישור הגיוס נעשה לאחר מכן בדיון אצל ראש הממשלה ועל בסיס הצעתי.

אני כופר בגישה הבטיסית שהוועדה

נקטה בנושא החומי הסמכויות של שר הבטחון והרמטכ"ל. גישה בלתי נכונה זו הטעתה את הוועדה. במציאות, בפועל, שר הבטחון היה סמכות אופרטיבית מעל הרמטכ"ל והובאו לאישורו כל התכניות

הרמטכ"ל ר/א ד. אלעזר:

האופרטיביות וכל הפעולות המבצעיות לפני המלחמה, רק במלחמה עצמה, חדל שר הבטחון, באופן מעשי, להוות סמכות אופרטיבית.

אינני מקבל את קביעת הוועדה ש"הרמטכ"ל

לא עשה מאמץ של ממש להגיע להערכת מפקד משלו". על סמך ^{מידע} שהיה

ברשותי לא יכולתי להגיע להערכה שונה מהערכת אמ"ן. רק בוועדה

החקירה הובא לידיעתי מידע מודיעיני בעל ערך התרעתי שלא ידעתי על

קיומו, ואשר אם ידעתי יחכן והיה מביאני להערכת מצב שונה מהערכת

אמ"ן, כפי שאמנם קרה בחודשים אפריל-מאי 1973.

אני כופר בקביעת הוועדה שעסקתי "בתכנון

מתקפות הנגד במקום להתרכז קודם-כל בשבירה תנופת ההפתעה". אני

עסקתי בשני התחומים והיה זה תפקידי להנהיג תמיד את צה"ל כמה שלבים

קדימה, וכך עשיתי במשך כל המלחמה.

נשגב מבינתי מדוע סבורה הוועדה שהייתי צריך

להגיע למסקנה שיש לגייס מילואים ביום 5 באוקטובר 1973, ואילו שר

הבטחון לא יכול היה להגיע לאותה מסקנה, בעוד שעמד לרשותנו אותו

מידע, וכאשר לא היה איש ברמטכ"ל אשר חשב או הציע לגייס מילואים.

אין זאת אלא שהוועדה לא התייחסה אל שנינו באותה אמת-מידה.

אין בשגיאות המיוחסות לי אף לא אחת היכולה

להוות סיבה למה שארע ערב המלחמה. אף הוועדה קובעת "ונדביש שלא

על פי כל אחד מהם, היינו מגיעים למסקנה שאליה הגענו, אלא משקלם

המצטבר הוא אשר הניענו לכך".

דין וחשבון הוועדה מתעלם מפעילותי והישגי

כרמטכ"ל עד המלחמה, ובעמידתי במבחן העליון של רמטכ"ל - היא

העמידה במלחמה.

אני מאמין שהשגיאות המיוחסות לי, והמשקל

במיוחס להן, אינן מצדיקות את המסקנות החמורות שהסיקה הוועדה

לחובתי, אך למרות זאת, בעקבות דו"ח זה, איני רואה אפשרות להמשיך

בתפקידי ומבקש לשחררני מתפקידי."

רה"מ הגב' ג. מאיר:

מבלי שאקח על עצמי לשפוט על החשבות

השונות של הרמטכ"ל לגבי דין וחשבון

הועדה - ואני בטוחה שאני מדברת בשם כל אחד ואחד, ובעיקר בשמי,
הנני רוצה כי תדע: הצער על זה שהגענו לכך הוא עמוק ואמתי. איש
מאתנו לא ישכח ולא ירצה לשכוח את תרומתך לבטחון המדינה במשך עשרות
בשנים, עד גמר המלחמה האחרונה ועד בכלל, על תוצאותיה.

אי אפשר לשכוח שאתה פקדת על שחרור

חלק חשוב ויקר של הארץ מאימת ההפגזות הסוריות, פיקדת בשנת 1967
על כיבוש רמת הגולן. ראינו אותך כל ימי מלחמת יום הכיפורים
עד הסוף. שמענו את ההצעות שהבאת בשעתו להכרעת הממשלה. לכמה
מהצעותיך, ללא כל ספק, היה משקל גדול בהכרעת תוצאות המלחמה. הופעת
בפני הממשלה לעתים קרובות מאד. הייתה תמיד חרושה בממשלה: אשרינו
שכזה הוא ממקד צה"ל.

באמת בלב מלא כאב אנחנו נפרדים ממך.

בשעות אלה, שאין קשות מהן בשביל איש כמוך, תדע כי לב כל אחד ואחד
מאתנו אתך.

היית ותהיה בתולדות ישראל ממקד גדול

ומהולל.

המשך הדברים רשמה ת.כ.

(לפני כן רשם י.מ.
רשמה ת.כ.)

(המטכ"ל יוצא)

יש לי הצעה לסדר, שלא נקבל את ההתפטרות עד
אשר נקיים את הדיון.

השר י.רביין:

המטכ"ל ר' א.ד.אלעזר: תודה רבה.

(המטכ"ל יוצא)

יש עוד שני חברים הרשומים לרשות הדבור,
ואחר-כך נצטרך להחליט, גם על הצעתו של

רה"מ הגב' ג.מאיר:

רביין, וגם על סדרי הדיון.

גם אני אינני רוצה לדבר על תוכן הדברים
כי אם לגופם, וקודם כל חשבתי, ועדיין

השר פ.ס.פיר:

אני חושב, כי בכל הנוגע לקצינים האחריים, פרט למטכ"ל ולראש אמ"ן
שאותם אני מכיר, צריך היה להודיע להם, כדי שלא ישמעו זאת ברדיו,
כי אני מבין שבשעה 11.00 יהיה הטקסט המלא של מה שנאמר. אך אני
מבין שהמטכ"ל נוסע עתה לישיבת המטכ"ל, ושם ישמעו את דבריו.

אני רוצה לומר כמה דברים. אינני מבין את

המשמעות של דו"ח חלקי. אני יודע מי היו חברי הועדה, ואני יודע
שדו"ח חלקי כאשר הוא מוציא מסקנות כלפי בני-אדם, גם הדו"ח המלא
יכול לומר משהו. למשל, בענין המטכ"ל מציינת הועדה כבר במסוק
הראשון מה היה הפקידו במלחמה. אני מרשה לעצמי לומר כי הדו"ח
החלקי החטיא את מטרתו. הצבור לא חיכה לדו"ח, לא אתמול ולא היום, וגם
אם צריך היה הדבר לקחת עוד חודש, היה לוקח עוד חודש, והענין היה
יותר שלם, ולא היה סוגר את הדלת. נניח שתוך כדי המלחמה התפתחו
דברים אשר מחפים על משהו שמישהו שגה בו לפני המלחמה. קצרה בינתנו

השר פ. ספיר

להבין זאת, ומוטב היה שהצבור יקבל דו"ח מלא. באשר לכך, אני שותף להערכה של השר פרס, שהצבור יאמר בוודאי משהו על הדו"ח החלקי כבר מחר.

אני מכיר את החלק הפרסונלי של הדו"ח, עכשיו, לאחר שהדברים האלה נאמרו, איני מעלה על הדעת שאחד מחמשת האנשים האלה מתכוונן להשאר אפילו יום אחד נוסף בתפקידו, ויהיה זה התפקיד הכי חשוב, והרמטכ"ל הוא שממלא את התפקיד הכי חשוב במערכת הצבאית אף אחד מהם לא ישאר בתפקידו אפילו 24 שעות, בין אם נאמר שאנו מקבלים את פטוריו של הרמטכ"ל ובין אם לא.

התפטרותו.

השר א. אבן:

את המצות הועדה.

סגן רח"מ י. אלון:

הוא התפטר.

רה"מ הגב' ג. מאיר:

הועדה מציעה לו להתפטר.

השר פ. ספיר:

אמרת "פטוריו".

רה"מ הגב' ג. מאיר:

אני מדבר ברור בסופו של דבר.

השר פ. ספיר:

לא פטרנו אותו, הוא התפטר.

רה"מ הגב' ג. מאיר:

לא יכולתי לומר שפטרנו אותו. כאן על-יד

השר פ. ספיר:

השולחן שמענו את דבריו. אני יודע שאיש

מהם לא ישאר בתפקידו אפילו 24 שעות. היות ואנו נהונים במצב של

מלחמה, כמעט מלחמה, צריך מיד לטפל בזעזוע הזה.

בדו"ח - ולא עברתי עליו בהקפדה

רבה - ^{יש פסוק} האומר כי יש בוודאי עוד קצינים שרשות מוסמכת צריכה לשחרר אותם. אני לא מבין ברבע זה מיהי הרשות המוסמכת, ולאחר הדו"ח הזה

אני עוד פחות מבין מיהי הרשות המוסמכת. כדי להסדיר זאת, נדמה לי שבראש וראשונה אנו צריכים לטפל ^{בכך} /תוך 24-36 שעות, לדעתי תוך 24 שעות, כדי להסדיר את העניין בצנורות המקובלים, ברשויות המוסמכות, כל זאת על מנת להסדיר את העניינים הנובעים מהמסקנות האלה. לא מדובר כאן ביושבי-קרנות - הועדה אומרת את הדברים האלה, הם יפורסמו ברדיו ובטלוויזיה בכל העולם, והעניין ישאר כאילו לא היה על-כך דיון בממשלה. גם אני כמו אחרים רוצה לעכל את כל הדו"ח, ואחר-כך להגיד בוודאי משהו. אני רוצה לומר בינתיים רק דבר אחד: אני לא מבין מה פירוש קבלת הדו"ח כולו. פה מסתמכים על המלצות ועדה שרף-ידין משנת 1963. אני מעריך מאד את שני האנשים האלה, בפרט אחד שהיה בועדה, אך א. איני זוכר מה היה ב-1963, ב. מאז זרמו כל-כך הרבה מים בירדן כמה שנוגע לענייני בטחון; ג. מתפיסה ראשונה, נניח שהמכונה הזו קיימת מאז ערב יום-כפור, ופה מישהו צריך לומר משהו ושם מישהו צריך לומר משהו - מדובר כאן על משרד החוץ, משרד ראש הממשלה וכל מה שישנו, וועדה שרף אמרה ב-1963 מה שאמרה. ב-1963 באה ועדה זו כדי לתאם בין הדברים. היה נסיון לאחר מכן, שלא כל-כך הצליח. אנו צריכים לקבל את כל ההמלצות, וזה אינו שייך לענייני אנוש.

נתתי רק דוגמה אחת, מתוך קריאה לגמרי שטחית. מדוע לא נראה לי הדבר, אם כי אני מבין אותו? אני ממנה הרבה ועדות צבוריות, ומה שועדה צבורית אומרת אני מקיים ב-99%. היום נסתיימה בכנסת מערכה שנמשכה שלוש שנים, לאחר שועדה צבורית אמרה מה שאמרה בעניין דפורמה במיסים, ולא את כל המלצותיה הגשימו. לא נראית לי האפשרות לעשות זאת בחופזה, - לקבל את הדברים אשר יקבעו את חיינו בימים הכי קשים, שבהם כל העניין עומד במבחן.

השר פ. ספיר

מה שאומר אמנון רובינשטיין, אינו מעסיק אותי כל-כך, אך העניין הזה, כמה גורמי מחקר יהיו ואיך יושיבו אותם ליד השולחן - על-כך אנו צריכים לדון. אדם הוא רק אדם - לפעמים גם זה לו - ויש לו דעה משלו. אני מבקש לא להחמז ולהחליט היום שאנו מקבלים את כל המסקנות האופרטיביות והארגוניות. בכך חס וחלילה איני פוגע בכבודו של אף חבר מחברי הועדה, ויש לי דרך ארץ בפני משפט. יש לי דרך-ארץ בפני המוסד הזה, אך כאן מדובר על עניין לגמרי אחר.

השר א. יריב:

אני חושב שבדו"ח הזה יש מספר קביעות,

כולן קביעות כבדות משקל. אחת: קביעות

פרסונליות, ובעניין זה איני רוצה להוסיף על מה שנאמר גם על-ידי השר ספיר. סוג שני של קביעות - הקביעות הארגוניות והנוהליות. אני מכיר היטב חלק מהנושאים שבהם נוגעות קביעות אלה, והייתי ממליץ בכל לשון של המלצה, גם מנסיוני האישי, לא למהר להחליט על-כך, לפני שהעניינים האלה נבדקים. גם אני הופעתי בועדה, ושאלו אותי בעניין היועץ וכיוצא בזה. עשיתי כמיטב יכולתי כדי להסביר לועדה את הגורמים השונים אשר נוגעים בכך. הפניתי את השומת לב הועדה - לצערי ידין לא היה אז - לאבחנות שיש לעשות בין הערכה מודיעינית לבין פקוח על פעילותם של השירותים. אלה שני נושאים כבדים מאד, שלא צריך לבלבל ביניהם. הממשלה צריכה לתת דעתה באופן רציני ביותר להמלצות הנוהליות-ארגוניות, כי אספקטנים נוהליים-ארגוניים יכולים אחר-כך לקבוע לגבי נושא כמו מלחמת יום-כיפור, כי הרבה פעמים שיטת עשייה או חוסר עשייה יכולה להיות מברעת בנושא גורלי ביותר.

סוג שלישי של קביעות שיש בדו"ח, היא

הקביעה בנושא האחריות הפרלמנטרית, ועל-כך בוודאי צריך לתת

השר א. יריב

את הדעת בצורה רצינית ביותר, ואיני חושב שאפשר להחליט מינית
ובית אם לקבל זאת.

אין שם קביעה.

השר ח. בר-לב:

השר א. יריב:
יש קביעה שזה ענין פוליטי. כך הבנתי,
שיש כאן קביעה כזו. גם לכך צריך להתייחס,
כי אם מקבלים או לא מקבלים זאת, קובעים בענין זה הלכה ותקדים. לכן
אני מציע לא למחר ולתת אפשרות לחברי הממשלה אפשרות לעיין בדו"ח
ולדון בו. נחאסף שוב ונסכם עמדתנו לגבי הדו"ח. אני חושב שזו אחריותנו,
ואם מתייחסים לענין הצבורי, איני חושב שהצבור ישפוט אותנו לרעה,
אם נתנו דעתנו עוד כמה שעות על הדו"ח, והחלטנו מה ואיך לקבל.

השר ג. האוזנר:
במה שנוגע לרמטכ"ל ולמספר מפקדים, מה שנאמר
כאן הוא בלי ספק טרגדיה אישית כבדה, וראש
הממשלה דיברה מלב כולנו כאשר אמרה מה שאמרה. גם ועדת חקירה יכולה
לשנות, כמו כל אדם, אך כדי שהגוף המאשר את הדו"ח ומועל על-פיו יוכל
לערוך עליו, צריך שתהיינה סיבות מאד-מאד כבדות-משקל. למשל אם יש
דו"ח של מעוט, יכולה הממשלה להסתמך על דברי דו"ח מעוט וממצאיו,
שהרי המעוט הזה גם הוא למד את כל החומר והגיע לממצאים אחרים. מה
אין דו"ח מעוט. אני מזכיר את הרכב הועדה - נשיא בית-המשפט העליון,
שופט בית-המשפט העליון, מבקר המדינה ושני רמטכ"לים לשעבר. אין כל
סמך של חשד שהם חפשו איזה שער לעזאזל או עשו מלאכתם קלה. אני
אינני חושב שהממשלה יכולה למנות עצמה בית-דין לערעורים על הועדה
הזו. היא אינה מוסמכת לכך ואין לה כלים לשם-כך, כי היינו צריכים
לעבור על כל החומר שהם טפלו בו, כדי להגיע למסקנה אם הממצאים

השר ג. האוזנר

העובדתיים שלהם נכונים או אינם נכונים. לפי החוק, אין אנו קרואים לעשות זאת. לכן, עם כל הצער שבלב, עד כמה שזה נוגע להמלצות שישנן, אני חושב שאין מנוס לממשלה, אלא לקבל את ההמלצות, ואנו צריכים לקבל גם מסקנות נוספות, שהועדה לא נתנה דעתה עליהן, וזאת כשלב שני לאחר דיון שנקיים, אך לגבי הדברים שהועדה נתנה דעתה פוזטיבית לגביהם והחליטה מה-אחד, בנושא כזה ובהרכב כזה, - אין אנו יכולים להתעלם מכך ולא לקבל זאת.

אתה מתכוון גם לחלק הארגוני?

השר פ. ספיר:

השר ג. האוזנר: לצד הפרסונלי. לגבי הצד הפרסונלי, איננו מצויידיים במידע, על כל מניין איננו מצויידיים במידע שעל-פיו אוכל לקבוע שלממצא זה או אחר אין אחיזה במציאות, וגם אם דברי הרמטכ"ל במכתבו מעוררים אצלי תהורים רבים, אעפ"כ אינני יכול לומר שזה מספיק לי כדי להטיל דופי בממצאים הבסיסיים של הועדה, כי לשם-כך נתמנתה הועדה שהיא ולא מישהו אחר יקבע את הממצאים, והיא ישבה חודשים על-כך. לכן, עם כל הצער שבלב, הממשלה צריכה לקבל את התפטרות הרמטכ"ל שחוגשה לה הערב, תוך עשיית סדורים שראש הממשלה ושר הבטחון ימליצו עליהם, מה צריך לעשות מיידית בצבא, כדי שיוכל לעמוד באתגרים שאנו יודעים עליהם, על הנוהלים המומלצים, על המוסדות המומלצים שיש להרחיבם ומסקנות נוספות שיש להרחיב, ותוצאה מכך נקיים דיון נפרד.

האם אפשר לקבל רק את כל הדו"ח, או שאפשר

השר מ. קול:

לקבל גם רק חלק ממנו? האם אפשר לדחות את

חלקו של הדו"ח, או שחייבים לדחות את כולו?

בהצעה של ספיר והאוזנר יש בהחלט הגיון.

רה"מ הגב' ג. מאיר:

אני שואל על הצד המשפטי.

השר מ. קול:

יש הבדל בין המלצות הועדה בענין אישים לבין

רה"מ הגב' ג. מאיר:

דברים שצריכים ללמוד אותם. למשל ב-1963

היה הדו"ח של ועדה שרף-ידין. הנסיון שנעשה על-פיו היה נסיון אומלל. אין זה כך, שכאילו לא נעשה נסיון. ניסו לחגשים את המלצות הועדה. נדמה לי שאת ועדה שרף-ידין מינה בן-גוריון. המסקנות הוגשו לאשכול, ואשכול דווקא כן הלך על-מיהן, וזה היה דבר אומלל מאין כמוהו, אשר הכניס יותר אנדרלמוסיה, צער וריב, מאשר איזה שהוא דבר קטן שבקטן מבחינה חיובית. אני לא אומרת שצריך לפטול זאת, צריך לבדוק זאת. גם אני הופעתי בפני הועדה, ושמעתי מה פירוש היועץ הזה אשר יכול ללכת לדסקים ולשאול, אולי יש לך דעה אחרת מדעתו של ראש אמ"ן. אני רוצה ללמוד את הנושא ולראות כיצד זה יהיה בדרך הטבע. יכול להיות שזה מצויין, אך האם לשם-כך לא ניקח זמן כדי ללמוד? אני רוצה לשאול אם מישהו יודע מה עושים מיד לאחר שקראנו זאת. אני מודה ומתוודה שאיני יודעת. אנו עוסקים בסוגיה הזו, ונדמה לי שמקובל על כולנו, בכל אופן עלי זה מקובל במאה אחוז, לאחר הנסיון המר, - שלא יכול להיות רק מקור אחד המוסר הערכה ~~עמדת~~ בלי עמות עם עוד מקור. מה צריך להיות המקור החוט, איך הוא צריך להיות מאורגן, עוד איני יודעת. הצרה היא שיש מעט מאד מה שאפשר ללמוד גם מבחוץ מבחינה זו. איך נעשת זאת ומה נעשת מחוץ? מחוץ צריך להגשים זאת.

יש בהחלט להפריד בין חלק זה של הדו"ח

לבין המלצות על ענינים פרטוכליים, מפני שאם הממשלה החליטתה-מה-אחד

רה"מ הגב' ג. מאיר

שאינה מקבלת את התפטרות הרמטכ"ל, כפי שהציע רבין, - אין לי
 שמץ של ספק שהרמטכ"ל כבר אינו רמטכ"ל, לא בגלל הרגשת הממשלה, אלא
 בגלל הרגשתו-הוא.

והצבא.

השר פ. חזני:

כאשר
 /שאלתי את שאלתי בראשית הדיון, בדקת רצייתי

השר א. אבן:

באמצעות השאלה להביע הנחה שלדעתי היא
 מוצדקת, שהממשלה היא בה-חורין מבחינה משפטית להתייחס להמלצות
 אלה כפי שרצה, לקבל אותן בחלקן, מרביתן או מעוטן, ובמקרה של
 הצעה ארגונית לקחת את ההמלצה ולקבל החלטה דומה, אולם לא לגמרי
 זאת מבחינה ארגונית, עם הצעה זו או אחרת. כלומר הממשלה בהחלט בה-
 חורין להתייחס להמלצות אלה, ואני סבור שלא תהיה מכובדת, אם תחליט
 בלי וכוח ועיון, למשל מבלי לשמוע מדוע חנובעים בדבר ב-1963 מצאו
 לנכון לגנוז את החלטות ועדה שרף-ידין.

לא גנזו את ההמלצות, מלאו אותן, וזה היה
 כשלון חרוץ.

רה"מ הגב' ג. מאיר:

אני אומר זאת, כי איני מסכים למשתמע
 מדבריו של השר האוזנר, כאילו החלטה לדון

השר א. אבן:

בדו"ח, יש בה הטלת דופי. להפך, אי קיום ברור, יש בו זלזול
 בנאמר בו. אני מסכים שהדיון יהיה מחר, אך קבלת הדברים על קרביהם
 וכרעיהם, איננה מתבקשת על-ידי שום צד של דעת קהל.

אשר לענין הפרסונלי, אחת הבעיות הוכרעה

השר א.אבן

על-ידי הננוגע בדבר. אני חושב שעל-ידי כבוד רצונו של הרמטכ"ל, איננו בהכרח מקבלים מה שכתוב בדו"ח. אנו מקבלים את העובדה שהוא אינו רואה שום אפשרות אובייקטיבית, אמילו מבלי לקבל את הדברים האלה, להמשיך למלא את התפקידו. גם מי שאינו מקבל את הדברים האלה ואינו קובע עמדה, אינו מהאר לעצמו כיצד ירצה או יוכל להמשיך בתפקידו.

אשר לקצינים אחרים, פה אני מבקש הבהרה, מי בדיוק ממונה על-כך, האם הממשלה במליאתה קובעת סיום התפקידם של קצינים שאינם הרמטכ"ל. אם לא, אחד חשבים צריך לומר דברו ולבצע את הדבר הזה.

השר מ.דיין:

חשובה לשאלתו של אבן. הרמטכ"ל אמר לי לפני הישיבה, כי פרט לשאלה של ממלא מקום הרמטכ"ל אם הרמטכ"ל מתפטר - והצעתו היא למנות את ראש אג"ם כממלא מקומו, והצעה זו נראית לי - פרט לאשור ממלא-מקומו, כל ההצעות של ממלא המקום האחרים לאלה שמומלץ על-ידי הועדה כי יתפטרו, הם יוצעו על-ידי הרמטכ"ל. הוא אמר לי שמות שונים ומבחינת הנוהל שר הבטחון מאשר או אינו מאשר את המנויים האלה. כלומר ראש אמ"ן ובמקרה זה ממלא מקום ראש אמ"ן, ואלה שתחת ראש אמ"ן, ולגבי אלוף גונן, הרמטכ"ל יציע את המועמדים. הוא אמר לי שמות של מועמדים שונים, אשר צריכים להיות מאושרים על-ידי שר הבטחון. אם הרמטכ"ל מתפטר והממשלה ממנה רמטכ"ל ממלא מקום, הצעתו של הרמטכ"ל היא למנות את ראש אג"ם אלוף חופי. אם הרמטכ"ל מתפטר והתפטרותו מתקבלת, זו ההצעה, והאשור צריך להיות על-ידי שר הבטחון.

רה"מ הגב' ג. מאיר:

רציתי להגיד כי הדבר הנוער באמת ,
 אותו צריך לד רוש מיד, הוא שמחר בבוקר
 לא יקום העט וחצבא, ויראה שאין לו רמטכ"ל. דבר כזה אינו יכול להיות.
 אני זוכרה שמעט התפטר שר הבטחון, ודאגנו שכעבור שעהיים יהיה שר
 בטחון במקומו. לא יכול להיות שלא יהיה רמטכ"ל, ואני מציעה שאפילו
 עתה באמצע הדיון, אם עכשיו השעה היא 10.02, עד שעה 11.00 כאשר
 הרדיו יטרטר עם הבשורות האלה, שאפשר יהיה לומר מי ממלא-מקומו של
 הרמטכ"ל. אנו לא יכולים להחליט על ממלא מקומו של הרמטכ"ל, אך אם
 ההצעה היא שראש אג"ם, אלוף חופי, יהיה הרמטכ"ל בפועל, צריך
 שחצבא ידע שהוא לא בלי אבא.

השר ו.שם-טוב:

האם מנזי ממלא מקום הרמטכ"ל קובע גם לגבי
 מנזיו של הרמטכ"ל לאחר מכן?

✚✚

רה"מ הגב' ג. מאיר:

אני חושבת שלא. אני מבינה שעכשיו הוא מספר
 שניים. אין סגן רמטכ"ל עכשיו.

השר מ.דיין:

אם הרמטכ"ל היה חולה, או היה יוצא לחופשה,
 הוא היה ממלא מקומו.

רה"מ הגב' ג. מאיר:

אני רוצה לדעת אם יש הסכמה לכך.

השר מ.דיין:

אני רוצה שיהיה ברור, שאם הממשלה מקבלת
 את ההתפטרות. רבין הציע שלא נקבל את ההתפטרות.
 אם אין מקבלים את ההתפטרות, אז לא צריך בממלא מקום. אך אם הממשלה
 תקבל את התפטרות הרמטכ"ל, אמנה את חק הממלא מקומו, וזה לא יקבע

השר מדיין

מי יהיה הרמטכ"ל הבא.

האם הוא הרמטכ"ל בפועל?

השר ג.האוזנר:

הוא ממלא מקום הרמטכ"ל. אני שואל את רבין, האם הוא עומד על-כך שלא נקבל את

השר מ.דיין:

התפטרות הרמטכ"ל.

הוא הציע לא לקבל את התפטרות הרמטכ"ל עד אשר נקיים את הדיון. אשר לקיים את הדיון הלילה. אי אפשר שייצא מכאן רק שהמשלה מקבלת את התפטרותו של הרמטכ"ל.

השר י.גלילי:

אני לא אומרת זאת.

רה"מ הגב' ג.מאיר:

אני לא אומר שאת אומרת זאת. נשב עד הבוקר ונדון בכך.

השר י.גלילי:

מה שימסרו ברדיו הערב הוא, שהרמטכ"ל הגיש את התפטרותו, או שאנו אומרים שאיננו מקבלים את התפטרותו, והוא נשאר הרמטכ"ל. אם מקבלים את התפטרותו, אין רמטכ"ל, ואם אין רמטכ"ל, צריך שמישהו ימלא את מקומו. אם אינכם רוצים לעשות זאת עכשיו, לא נעשה זאת עכשיו, ואז בבוקר לא יהיה רמטכ"ל.

רה"מ הגב' ג.מאיר:

השר י. רבינוביץ :

אני צופה את הסערות אשר תסערנה מחר
 בבוקר. הדו"ח הזה מחולק לכמה חלקים. אני
 מציע שבנושא הבטחוני נקיים את הדיון מחר-מחרתיים או בעוד שבוע. אני
 לא חייב להחליט היום על הפרק הזה. אפשר לברר זאת, אפשר לקבל או
 לדחות כמה המלצות. אני אומר זאת בהתייחס לדבריו של האוזנר, שאלה
 הן ההמלצות. אני יכול להבין את רגישות הצבור, אך אני יכול לקבל חלק
 מההמלצות או לא לקבל חלק. לא כן הדבר לגבי נושאי התפקידים. כאן
 הענין נחרץ, עם כל הכאב שבכך. אתה אומר שהועדה יכולה היתה לטעות,
 ויכול להיות שטעה במסקנותיה, אך אין לנו דרך אחרת, וגם אני חושב
 שהיום צריכה להיות הודעת הממשלה לגבי ממלא מקום הרמטכ"ל, ודחוף
 מאד שהודעה כזו תצא עוד הלילה.

לגבי הדרג המיניסטרלי מן החלק הועדה לשני
 חלקים כאשר היא בודקת אם השר שהיה ממונה התרשל במלוי חפידו, בענינים
 שהיו בתחום אחריותו, ואני קורא את דף 31, היא מגיעה למסקנה אחת
 חד-משמעית, אבל היא משאירה לו להחליט לגבי האחריות האישית שלו
 לגבי מה שקרה. היא משאירה זאת למפלגתו ולצבור, ומראה לנו מראי-מקומות
 אצל פרופסור רובינשטיין ואצל 4-5 אחרים.

לגבי ההחלטות האישיות של הועדה, אני

בעד אשורן הלילה.

יש עכשיו דיון לגופו של ענין, או שמחליטים
 כי אין דיון לגופו?

השר מ. קול :

יש לחברים צורך להתבטא.

ר"מ הגב' ג. מאיר :

השר ש.הלל:

אני חושב שקרה פה דבר די קשה, משום שאם הועדה יושבה עד עכשיו בשקט, והצבור ציפה למוצא-פיה, הרי שהמשך עבודתה יהיה באווירה צבורה קשה, הרכוח שאת הדיו שמענו היום, יהיה מחר מסביב לדברים שונים: הועדה צדקה או לא צדקה, עשתה עוול או צדק, החמירה או לא החמירה, והאמת היא שגם מבחינת עבודתה של הועדה, יש לי הרגשה שנפגש פה משהו, והוא יכולתה לעבוד להמשיך לעבוד, כאשר עבודתה תהיה מלווה בטמפוניה צורמת של מי שבא להצדיקה ומי שבה להגן עליה. מבחינה זו יש להצטער על-כך.

לגופו של עניין, נאמר כאן שיש שלושה מישורים

של המלצות, שאחד אינו יכול להיות תלוי בנו. ישנו המשור של ארגון עבודת הממשלה או גורמי הבטחון שבמקרה הכי טוב אמר לראות בכך המלצה, כי בשופו של דבר שום ממשלה לא תוכל לקבל על עצמה דרכי עבודה שאינן נראות לה. זוהי ממשלה פוליטית, אשר אחראית בדרכי עבודתה בפני הכנסת ובפני הצבור, ובהחלט מתקבל על הדעת שהממשלה יכולה לשנות החלטות של עצמה. ממשלה יכולה לשבת ולהחליט, ולמחרת היום להחליט שזה לא הולך. זהו משור אחד שאני בהחלט חושב שהדבר היחיד שאני יכול לומר לגביו הוא, שיש הערכה בועדה שאנו צריכים לבחון את דרכי עבודתנו בעניין זה, ואיני רואה אפשרות או הכרה לומר שממנים מישהו ליד ראש הממשלה. האם לאחר שממנים, אנו יודעים את מי אנו ממנים? זה לא אומר שנבחר שגש היום את הממונה, ומחר הוא יסתובב בין הדסקים השונים.

השר ש.פרס:

איש אינו מציע זאת.

השר מצקול:

יש הרבה המלצות ארגוניות.

השר ש.הלל:

כל ההמלצות הארגוניות טעונות בחינה של

הממשלה, כי הן קשורות בדרך עבודתה

השר ש. הלל

של הממשלה, ודרך עבודתה של הממשלה תיקבע על-ידי הממשלה.
ישנה הבעיה הצבורית-פרלמנטרית, וגם פה אין דבר אשר מחייב אותנו
לסכם הערב.

באשר לבעיה הפרסונלית, אין לנו אפשרות לא
לקבל את ההתפטרות, גם אם לא נקבל אותה, האיש צריך יהיה לתת מחר
פקודות, ועלולים לומר, איזו סמכות יש לו לתת פקודות? לא הייתי
אומר זאת אילמלא הייתה לי משאלה. אני הייתי רוצה שלא נצא מכאן הלילה
מבלי למנות רמטכ"ל של ממש ולא ממלא מקום רמטכ"ל. אני חושב שהטלטלות
אשר עוברות על הצבור הזה, הן טלטלות כבדות מאד. אנו יכולים מבחינה
פורמלית להגיד שמינינו ממלא מקום רמטכ"ל, אך לפי דעתי אילו יכולנו
להפסיק את הדיון לשעה-שעתיים, על מנת לחדשו לאחר מכן, ולצאת מכאן
למנות-בוקר עם רמטכ"ל חדש, אני חושב שלפחות מבחינת ההרגשה זה היה
טוב יותר. אחרת, אם זה ממלא מקום, מתחילה בכחנליה, מי כן ומי לא.
אנו נמצאים במצב אומלל, שעל כל התפטרות או סמך התפטרות, יש דיונים.
אין זה תלוי בי, אך אם אני יכול להמליץ במלוא הצניעות והענווה, למה
מסוגלת הממשלה ברגע זה, זה מה שאני מציע. לגופו של עניין. אין בכך
שום הקלה, ולא מתקבל על הדעת שהממשלה תגיד שלאחר דו"ח כזה, גם אם
אינו צודק, הרמטכ"ל ימשיך בהפקידו. הוא אינו יכול להמשיך, הוא צריך
יהיה לתת פקודות, לא נוכל לדרוש זאת מהעם. אך אם היינו יכולים לשבת
הערב, להפגש בעוד שעתיים או ארבע שעות, כדי להמשיך לדון, - אני
חושב שזו הייתה התרומה הגדולה ביותר שיכולנו לתרום.

קבלתי מראש הממשלה תשובה לשאלתי, עוד בטרם
שאלתי אותה, לכן אני מוותר על רשות הדבור.

השר מ. חזני:

השר י. רפאל

כמי שהוגש לנו, זה יתקבל בפועל גם אם לא נאשר זאת היום, כי הרמטכ"ל
 התפטר בפועל, והתפטרותו בתוקף בין אם נאשר אותה ובין אם לא.
 גם אם היינו אומרים לרמטכ"ל כי איננו מקבלים את התפטרותו, הוא לא
 היה עומד בכך, ואלה סתם דבורים שבאשליה. הדברים אמורים לא רק לגביו,
 אלא גם לגבי כל יוטר נושאי התפקידים, ואין לנו סמכות או כח לערער
 על מסקנות הועדה הזו, אם נסכם את הפרק הזה הערב או עד אור הבוקר,
 ואם אין סיבות פורמליות חוקיות המונעת בעד מנוי רמטכ"ל עד הבוקר,
 אני חוזר על ההצעה שהצעת בתחילת הישיבה, שעוד הערב נאשר את הרמטכ"ל.

השר ש. רוזן:

בעקבות החברים שדברו לפני, אני חושב שעניין

הפרסונלי נסתיים. הוא נסתיים על-ידי

החלטת הועדה, ולא יתכן כלל לא לאשר זאת. שמענו את הרמטכ"ל, והאחרים
 בוודאי יילכו בעקבותיו, ולא יתכן שאיש ישא בתפקידו לאחר דו"ח כזה.
 הציעו שנמנה הערב רמטכ"ל, הצעה זו אינה נראית לי, אף לא נראה לי
 שהדבר יתקבל כצעד שקול, אם הלילה נמנה רמטכ"ל, וצריך למנות בינתיים
 ממלא מקום רמטכ"ל. אפשר למנות את הרמטכ"ל תוך 24 עד 48 שעות, אך לא
 הערב.

באשר להמלצות הארגוניות, הן חייבות לשמש

חומר חשוב לדיון בממשלה, כי איש אפשר בלי דיון מפורט בממשלה ובלי
 בחינת העניין, לקבל זאת אנבלוק. צריך לבחון זאת מתוך גישה חיובית
 ביסודה.

ישנו משור שלישי, שהוא פרלמנטרי-אישי. אשר

לדוג הפרלמנטרי, שר הבטחון וראש הממשלה, יש לוועדה שתי הערות, האחת

מתן אישית. ברור ששני אלה, לפי הערכת הועדה, היו בסדר, אך באשר

השר ש.רוזן

להערכה הפורלמנטרית, יש כאן ענין של אסכולות שונות. האם הממשלה תחליט עכשיו באיזה אסכולה תבחר? בכך צריך יהיה לפסוק הצבור, המפלגות, ואני לא מתאר לי שנפסוק עכשיו. הועדה קבעה, אך הוכוח עדיין לא נגמר בכך, הוא יימשך.

סגן רה"מ י.אלון: לכך הועדה לא נכנסה, ולכן גם לא פסקה.

השרו.שם-טוב: היא הפנתה אותנו למקורות.

סגן רה"מ י.אלון: מלוי המקיד של ספרון.

השר ש.רוזן: איני אומר בבטחון כזה כל דבר.

השר מ.קול: אני מציע שבענין הרמטכ"ל, נאשר רק מינוי של ממלא מקום הרמטכ"ל. איננו צריכים לבחור את הרמטכ"ל, זהו ענין של שר הבטחון באשר ראש הממשלה. לאור המצב הבטחוני היום, אי אפשר להשאיר את הצבא בלי רמטכ"ל, ואם ראש אג"ם הוא מספר שניים, באופן טבעי הוא צריך להיות ממלא מקום הרמטכ"ל. מנוי הרמטכ"ל הוא לא ענין להחלטה מהירה. אני מציע שנקבל היום רק את הדבר הזה. הרמטכ"ל הגיש את התפטרותו, ולצבא ולעם במצב הבטחוני של היום צריכה להיות כתובת. זה צריך להיות ברור, ואני מתנגד לכך שנמנע הערב רמטכ"ל, אפילו אם החיה הפסקה בדיוק.

באשר לענין הפרסונלי, כפי שנאמר קודם,

אני מבין שלגבי נושאי התפקידים האלע, הדבר נחרץ. אני רוצה להשאיר לי הזדמנות כאשר נדון על הדו"ח הזה, שייאמר משהו גם על הענין הפרסונלי,

כי איני חושב שבכך שאנו מסיימים את הענין המרסונלי, אין יותר מקום לומר את אשר בלבנו. בלבי יש הרבה מאד. איני נכנס עתה לכל החלק הזה של טעויות, הועדה בדקה זאת, ואיני המומחה להגיד שזה אינו נכון. אך זו ועדה שצריכה לדעת שלאחר שלב הבלימה היתה מלחמה שהממשלה הקודמת נשאה לגביה באחריות מלאה, מיום כפור בצהריים ועד הפסקת האש. הממשלה נשאה במלוא האחריות לנהול המלחמה, ואני חושב שהרמטכ"ל אשר הגיש את המפתחות, עם כל מה שיש לוועדה כלפיו בדו"ח הזה, וכל מה שיש לי כלפיו מבחינת הכנתו של צה"ל למלחמה הזו, מעם בעוד 120 שנה, כאשר יגיע לגן-עדן, ועל כף אחת של המאזניים ישימו את כל עוונותיו, את כל הדברים שנאמרים על-ידי הועדה ואחרים, ועל כף שניה את העובדה שפיקד על צה"ל במלחמה הקשה שעברה עלינו, - כשר בממשלה הקודמת אני חושב שמאז המלחמה הזו, לא היו שתי דעות בממשלה לגביו. הוא הצטיין במלחמה הזו, ולמרות כל האסונות הנוראים שקרו לנו, בכל זאת גמרנו כפי שבמרנו את המלחמה. לכן גם כאשר באים צדיקים, מל"ו צדיקים, ואני מניח שחברי הועדה הם מל"ו צדיקים, - אילו שקלו את הדברים לא במסגרת של דו"ח חלקי אלא דו"ח שלם, אולי היו רואים שיש חסאים כאלה ויש זכויות כאלה.

אך כיוון שזהו דו"ח חלקי, וכך הוא

נגמר, רציתי להעיר את ההערה הזו.

בקשר לצד הארגוני, אני רוצה לומר שאם מדובר על מה שמוחר ומה שלא מוחר, יש כמה דברים. למשל, בממשלה הקודמת נאבקתי על ועדת שרים לבטחון שתייה מצומצמת. היו חברים שהלקו על דעתי, כי אמרו שאינם רוצים להיות אינטלטורים בממשלה. עכשיו באה הועדה ואומרת

השר מ. קול

שצריכה להיות ועדה שרים לבטחון מצומצמת.

בלי טיעות.

השר י. רבינוביץ':

לא דנים על־כך עכשיו. קול אינו יכול לדבר
מבלי להזכיר מה שהציע פעם.

רה"מ הגב' ג. מאיר:

לספיר מותר לומר כל מה שהציע אפילו ב-63.

השר מ. קול:

אוא אמר מבלי שיש לו פריבילגיה. לך יש
פריבילגיה.

רה"מ הגב' ג. מאיר:

דובר כאן על היועץ, המלצה שהיתה בדו"ח
מ-1963. אני זוכר את כל העניין, הייתי

השר מ. קול:

בתוך האופרה הזו. אני זוכר את כל הפרשה עם איסר.

מה שרת באופרה הזו?

השר מ. דיין:

לא הייתי צרפתי ולא מרוקאי, רק ישראלי.
עוד נדון על הדו"ח, רק חשבתי שהלילה לא
רוצים לקיים דיון. העניינים הפרסונליים הוכרעו, זהו דו"ח מכובד של
ועדה סופר מכובדת, וכדאי לקיים על־כך דיון. עתה איני יכול לקיים
דיון על־כך.

השר מ. קול:

השר מ.קול

רה"מ הגב' ג.מאיר:

אני רוצה להציע משחו. אין לי ספק שלחלק

האופרטיבי הממשלה תצטרך להקדיש ישיבה מיוחדת.

קודם כל צריך יהיה לקרוא את החומר עוד פעם. אני מייצגת שכל אחד

יקרא את הדו"מ פעם נוספת. מי שיקרא אותו, תהיינה לו הרבה שאלות,

ובפעם השלישית שיקרא, תהיינה לו עוד שאלות. אין לי ספק שלאחר

הדיון, לא תהיה ברירה אלא לבחור בועדה שרים שתכנס לענין, חוץ

מועדה שרים לענאני בסחון, שתהיה קטנה - בת המישה חברים. הוצע

לי בועדה כי תהיה זו ועדה קטנה, שתהיה מורכבת אך ורק מבעלי התפקידים.

הייתי רוצה לראות איך מסכימים לכך. דברתי נגד הצעה זו, כאמרתי כי

במקרה או שלא במקרה, כל בעלי התפקידים הם רק ממפלגה אחת.

השר מ.קול:

זה כתוב רק על נהול המלחמה.

רה"מ הגב' ג.מאיר:

אני מספרת לך מה שאמרו לי כאשר הייתי בועדה,

ואתה במקרה לא היית שם. אמרתי להם שבמקרה

או שלא במקרה, בעלי התפקידים הבאים בחשבון, כולם ממפלגה אחת. זוהי

עובדה, ולא מאחמול. יש גם סיעות אחרות שרוצות לחיות. אם יקבלו

את ההצעה למנות בעלי תפקידים בלבד, אדרבא יהיו בעלי תפקידים בלבד.

כל הענין הזה, איך מארגנים את כל המערך של המודיעין, כך שתהיה

אפשרות של עמות, וכולם יסכימו לכך וכולם יהיו בשלום, גם זוהי

פרשה. אני לא אומרת שזה בלתי אפשרי, אך צריך ללמוד זאת. אני לא יודעת

אם כל החברים היושבים כאן יודעים מיהן זרועות המודיעין אשר מטפלות

בכך, ומהם התפקידים המיוחדים. אפילו קול חשב שכל אחד מהם גם אוסף

וגם מעריך. יש גם הצעות בענין החקר במשרד החוץ. יש הצעה שהמוסד

יהיה גם בעל אפשרות להערכה. את כל זה צריך ללמוד, ואין זה

דבר מסטי. מדובר כאן באנשים חיים, וזה ענין מסובך. אני מתארת לי שלאח שכל אחד מאתנו ידע על מה מדובר, ותהיה ועדה אשר תעסוק בכך, בוודאי יגיעו למשחן, בדיוק כמו שהייתה אמרה או אחרת. אך ברור לי שאין להשאיר מצב בו יש רק מקור אחד להערכה, ויהיו בו האנשים הגדולים ביותר, כי אז אין כל אפשרות לדעת אם הם טובים. הרי גם עד כה לא ישבו שם הבטלנים הגדולים ביותר, שלא ידעו מעולם מה זה צבא, מה זו מלחמה. ראש אמ"ן אמר - ראש אמ"ן אמר. אמר פעם, פעמיים וחמש פעמים, על כל מה שכוון בכך. נדמה לי שלא תהיה ברירה, אך איני יודעת אם אנו מחוייבים להכנס הערב לדיון על החלק האופרטיבי. אני חושבת שכל אחד צריך לשבת בבית, לקרוא את החומר פעם נוספת, ואחר-כך לשאול שאלות. את השאלות נעלה בישיבה הממשלה, ואחר-כך נחליט איך נטפל בכך. אין התנגדות עקרונית לכך שנחוצים סדורים. באשר לשאלה, איך ומה בדיוק מסדרים, אני לא חושבת שהערב נוכל להחליט אם יהיה כך או אחרת, על-ידי הצבעה עוורת.

טוב היה אילו היינו מקימים הערב ועדת שרים

השר ש.פרס:

ליישום מסקנות הועדה.

קודם כל אני רוצה להבין. קראתי את מה שנאמר

ר"מ הגב' ג.מאיר:

בדו"ח שלוש פעמים, ואני מעיזה להגיד

בחוצמתי שקצת למדתי מה הסבך, אך לא מה הפתרון.

אני מתכוון שנקים ועדה ביחס לסדורי המודיעין.

השר ש.פרס:

אני לא מתארת לי שמישהו חשב שעם כל מה

ר"מ הגב' ג.מאיר:

רה"מ הגב' ג.מאיר

שנדרש מחברי הממשלה, הם לא יקבלו זאת ברצינות. איש רציני יחשוב שאנו אנשים לא רציניים, אם נעשה זאת מיד. ניקח סעיף-סעיף ונשוהח על-כך, ולא אציע כי באוהה ישיבה גם נחליט. ניקח אנשים שמבינים בכך, כדי שיגישו לנו הצעות.

השר י. גלילי:

יש לי שתי הערות. אני מציע שנודיע ברבים כי הממשלה תימסור הודעה בעקבות דו"ח ועדת החקירה למלחמת יום הכיפורים בכנסת בשבוע הבא, במקום שנוזמן אחר כבוד על-ידי יוזמים מן האופוזיציה. ראוי שהימסר הודעה על-ידנו עם סיכום הדיונים.

רה"מ הגב' ג.מאיר:

בחוה"מ פסח.

השר י. גלילי:

בחוה"מ פסח, ועד אז נשלים את הדיון בנידון. הערה שניה בבחינת שאלה, והיא בנושא שהגשם שלא שום ספק יעמוד במרכז ההתענינות הצבורית, והנושא הזה הוטל אל ביתה של הממשלה באורח בלעדי. הצבור לא יעסוק בבעיות הפרסונליות באשר בענין זה יש המלצות של ועדת חקירה אשר למדה את החומר. הצבור גם אינו בקי, וספק אם אנשים יעסקו במרטי-מרטיים בענין מרכז מודיעיני ומרכז הערכה מקביל. אך בנושא האחיות הפרלמנטרית יעסוק הצבור ויחכה לדברנו, והועדה אומרת לנו בגלוי-לב פשטני, כי ראתה עצמה בת-חורין להמנע מהפקיד זה. בהמשך אומרת הועדה (עמ' 27): "לא ראינו כי מהפקידנו להביע דעה על מה שעשוי להשתמע מאחריותם הפרלמנטרית(של שרים). והלאה נאמר, כי הבעיה היא בעיקר בעיה פוליטית מובהקת, מכאן שטבורים אנו כי אין לנו לעסוק בה."

אני שואל מה מתחייב מהמנעות הועדה לעסוק בכך לגבי הממשלה מן הצד הצבורי? אין שום ספק שישאלו אותנו אם אנו מקבלים את הגרסה המשתמעת מדברי הועדה והבבליוגרפיה המצורפת לדברים. דהיינו מה אחריותם של שרים לנושא זה. יש לכך אופי עקרוני גם להבא, וגם לגבי המדורים האחרים. מבחינה צבורית עלינו לתת את הדעת על-כך, ויהיה עלינו להשיב על-כך בכנסת. אני שואל את שר המשפטים אם יש מכך גם השתמעות משפטית אשר מחייבת את הממשלה, הנובעת מכך שהועדה לא נדרשה לנושא זה בכלל. ולאחרונה, צריך שיהיה ברור שהדו"ח הזה הוא נושא לדיון מדיני בכל הגופים הפוליטיים. קראתי והבחנתי שהועדה נמנעה מלהביא דברים סודיים. אפשר להתעמק ולהתעמק בכך, אך דברים שנאמרו כאן דיים כדי לעורר דיונים, ונוזמן אחר כבוד, כל אחד למפלגתו, כדי לדון בכך. אני מציע שנעשה זאת, ונהיה מוכנים להביא את מסקנותינו לדיון בכנסת בראשית השבוע הבא.

קודם כל ועדת חוץ ובטחון דנה בכל הדו"ח.

רה"מ הנב' ג. מאיר:

השר פרס שאל אם יש אפשרות לערער על

השר ח. צדוק:

מסקנות הדו"ח. החשובה היא שלילית. אין

פורום משפטי שלפניו אפשר לערער על דו"ח של ועדת הקירה. השר ספיר

שאל מה זה דו"ח חלקי. לפי הבנתי דו"ח חלקי הוא דו"ח סופי לגבי

חלק מהנושאים שבתחום סמכותה של ועדת הקירה. השר רבין שאל אם אפשר

להחזיר את הדו"ח לוועדת החקירה ולבקש ממנה דיון מחודש, החשובה היא

השר ח. צדוק

שלילית לחלוטין. בטויים כגון "התחמקה" או "ברחה", אינם בטויים
ההולמים את היחס שהממשלה או כל אחד מחבריה חייבים לוועדה. אפשר
לחלוק על ההמלצות, אך צריך להתייחס אל הוועדה - הממשלה כולה ככל
אחד מחבריה - בכל הכבוד הראוי.

נאמד שהוועדה לא נכנסה לשאלת אחריות

השרים. הוועדה כן נכנסה לשאלת אחריותם של שרים, והבחינה בין
אחריות אישית ישירה, ולגבי הנושא הזה חוותה דעתה, ומצד שני
ענין האחריות הפורמלית-פוליטית, ולגבי הנושא הזה נמנעה מלחוות
דעה, אלא הפנתה אותנו לאסמכתאות שעליהם מבוססת הערכה זו, ואסמכתאות
אלה הן אסמכתאות אשר לקוחות מהחיים הפוליטיים והפרלמנטריים של
בריטניה. המשטר שלנו הוא משטר פרלמנטרי, דוגמת המשטר הבריטי, וחמיד
היה מקובל עלינו שבענין האחריות הפרלמנטרית של שרים, חלקם עלינו
אותם עקרונות שיש בבריטניה.

אין שום הצהרה בענין זה.

השר י. בורג:

אני חושב שלגבי הדו"ח, אנו חייבים להבחין

השר ח. צדוק:

הבחנה ברורה בין הממצאים העובדתיים
לבין ההמלצות האופרטיביות. הממצאים העובדתיים הם פרי עבודת
הוועדה כגוף מעין שפוטי, שבידו סמכות להזמין עדים, לשמוע אותם,
לחקור אותם מכל הצדדים, והיא מביאה לפנינו ממצאים עובדתיים. אני
חושב שאת הממצאים העובדתיים של הוועדה עלינו לקבל, ולו מטעם זה בלבד,
שאינן בידי הממשלה כלים כדי לבחון מחדש את החלקים העובדתיים, והממשלה
לא תבדוק מחדש את העדים. המכשיר של ועדה חקירה קיים כי אין ביכולתה

השר ח. צדוק

של הממשלה, לפי עצם מבנה, לעשות חקירה של עובדות. לכן ממנים ועדת חקירה אשר תיתן לממשלה את הממצאים העובדתיים.

את הממצאים חייבים לאשר?

השר ש. רוזן:

לא, הם עומדים בפני עצמם.

השר ח. צדוק:

הדבר שונה לגבי ההמלצות האופרטיביות אשר מתחלקות לשניים: 1. המלצות במשור האישיות. והאחריות במשור הארגוני. אני חושב שספיר צדק כאשר אמר שההמלצות במשור האישיות מתבצעות מעצמן. הייתי שותף לאותה התרגשות שבוודאי הניעה את השר רבין להציע את ההצעה שלא נקבל את הודעת הרמטכ"ל.

אני מצטער. הוא אמר לא לאשר את ההחלטות עד שיסתיים הדיון.

סגן רח"מ י. אלון:

השר ח. צדוק: אבל ההתרגשות לא תמיד טובה בענין של שקול דעת. מי שהועדה אמרה עליו מה שאמרה, אינו יכול להמשיך בהפקידו ואין לדרוש זאת ממנו. לגבי ההמלצות האופרטיביות, אנו חייבים בבדיקה קמדינית של כל המלצה לבופה, ואין לדבר על קבלה סטונית של המלצות אופרטיביות. אנו חופשיים לקבל את כולן או את חלקן, ולהסיק מן העובדות שבמצאי הועדה עובדות אחרות. כל זה מותר לנו לעשות, חוץ מתן המשקל המלא והמתאים להמלצות הועדה הזו.

אני רוצה לומר שהמלצות הועדה בתחום האופרטי-

בי של ארגון ה-ש.ב.כ, אינן ניתנות לקבלה סטונית, כי הן מדברות בשפה כוללנית. מה פירוש ההמלצה של "כללי ההמצה וה-פידבק" צריך

השר ה. צדוק

צריך לקבוע את כללי ההפצה וה"מידבק", ומישהו צריך לעשות את העבודה אשר תקבע את כללי ההפצה וה"מידבק". כך אפשר לומר על כל אחת מההמלצות. מה פירוש שנויים מהותיים פה אפשריים במבנה אמ"ן? צריך לעשות בדיקה יסודית.

רה"מ הגב' ג. מאיר: צריך קודם כל לדעת מה יש באמ"ן.

השר ה. צדוק: צריך קודם כל לדעת מה יש באמ"ן, כלומר

זה מחייב בדיקה יסודית של המצב ושקילה. כל המלצה באופן יסודי. כאשר אנו נותנים מלוא המשקל למה שהועדה אמרה לנו, ומבלי שהמלצות הועדה תהיינה חובה עלינו מבחינה משפטית.

אני תומך בכל לב בהצעה שתימסר על-ידי

הממשלה הודעה בכנסת, ויודיעו עוד היום שתימסר הודעה כזו. אני רוצה לומר לגבי שאלת פנוי הרמטכ"ל, כי מה שחשוב הוא שברגע שהרמטכ"ל הנוכחי איננו בתפקיד, יהיה מה"ל מישהו שימלא את הפונקציות שיש בידי הרמטכ"ל, מתוך סמכות של רמטכ"ל. אני כשלעצמי סבור שזה יעשה רושם של חומצה ולא של שקול דעת, אם הערב יוציא שר הבטחון משרוולו הצעה למנות רמטכ"ל, והממשלה תאשר זאת במקום, כי ההליך הנכון לאשור הממשלה להמלצת שר הבטחון, צריך לדאוג לכך שיהיה מי שימלא את הפונקציות של הרמטכ"ל. התואר שלו צריך להיות לא ממלא מקום הרמטכ"ל, אלא הרמטכ"ל בפועל. ההבדל הוא בכך, שכאשר ישנו רמטכ"ל בפועל והוא בחופשה או נעדר, את מקומו ממלא ממלא-מקום הרמטכ"ל, וכאשר אין רמטכ"ל וטרם מינו רמטכ"ל קבוע, המכהן בתפקיד זה הוא הרמטכ"ל בפועל.

השר ה. צדוק

באם יש נוהג בצה"ל שכאשר הרמטכ"ל איננו, אוטומטית ראש אג"ם מקבל לידו את הפונקציה הזו, למעשה לא צריך מנ"י אלא הודעה שהפונקציות של ראש הרמטכ"ל הן מרובע זה בידי ראש אג"ם. אם לא, יש צורך במנ"י.

צריך מנ"י בכתב, שמעניק לו את הסמכויות.

השר ה. בר-לב:

אם כך, זה צריך להעשות.

השר ה. צדוק:

בהשגחה לשאלתו של השר גלילי בענין האחריות הפרלמנטרית, אני חושב שמבחינת החוק הבלתי

השר ה. צדוק:

כתוב - וגם באנגליה הוא בלתי כתוב - דיני האחריות הפרלמנטרית אצלנו זהים לדיני האחריות הפרלמנטרית באנגליה.

במסורת. אין שום חוקים בענין זה. זו הנחה שאנו אוהבים להשתמש בה. אין שום אסמכתה משפטית שאנו נוהגים בדיוק כמו באנגליה.

השר י. בורג:

אני מביע דעה. גם באנגליה אין אסמכתה משפטית. האחריות הפרלמנטרית באנגליה מבוססת

השר ה. צדוק:

על נוהלים לא כתובים. אני סבור שאלה הם הכללים שחלים עלינו. אני חושב שהנושא הזה הוא נושא לדיון בגופים פוליטיים, עוד לא ברור לי אם הנושא הזה הוא נושא לדיון בממשלה, ואני רוצה לבדוק את השאלה הזו ולשמור לעצמי את האפשרות להביע דעה.

בוודאי שאי אפשר לשלול סמכויות.

השר הצדוק:

אם הממשלה רוצה, היא דנה. אם אינה רוצה,
אין היא דנה.

סגן רה"מ י.אלון:

על-כך אביע דעתי בישיבה הבאה.

השר הצדוק:

יש לי שאלה בענין האחריות הפרלמנטרית.

השר פ.ספיר:

האחריות נובעת מסמכות. מחר ישאלו אם

ישנה אחריות פרלמנטרית או איננה. אומר מה שאומר בצער כנה על
אלה שהולכים הביתה, אך עם זה כבר גמרנו, ואנו לא חוזרים לכך.
באשר לשאלה אם לקבל את ההמלצות של ועדת שרף-ידין או לא לקבלן,
בוודאי לא בכך אנו דנים עתה. אך מבלי לדעת, סמכתי ידי על דעותיו
של פרס, כי הדו"ח הזה יעורר הדיס, והחד הגדול ביותר יהיה האחריות
הפרלמנטרית. אתה אומר (השר צדוק), כי תלמד את הנושא עד הישיבה
הבאה. כאן אהבו לדבר הרבה על נתיבי-נפט, נשאלת השאלה האם בקשר
לנתיבי-נפט הייתה קיימת אחריות פרלמנטרית או לא. השאלה היא מה
אומר שר המשפטים בענין זה.

התשובה היא ברורה לגמרי: יש אחריות פרלמנטרית.

השר הצדוק:

אין כל ספק בכך. מהו הפורום אשר צריך לדון

בשאלת האחריות הפרלמנטרית ומה המסקנות המתחייבות מהאחריות הפרלמנטרית
במקרה הקונקרטי הזה, זהו ענין לדיון, אך ישנה אחריות פרלמנטרית
ובכך לא יכול להיות ספק. הועדה אומרת שישנה אחריות פרלמנטרית, אלא
מאחר וזהו ענין פוליטי מובהק, היא איננה נוקטת לגבי ענין זה עמדה.

השר י. רפאל:

מה מידת האחריות הטורלמנטרית, ומה התנאים והנסיבות.

השר פ. ספיר:

אני אפילו יסל לנבא שהאופוזיציה הוד-מעלחה, תבקש שמחרתיים תהיה ישיבה, והכנסת תשב

וחדון בכך.

השר י. רפאל:

גלילי הציע שאנו ניזום זאת.

השר פ. ספיר:

שמעתי, אך הוא אמר שניזום בשבוע הבא.

סגן רה"מ י. אלון:

ניזום השבוע, בשביל השבוע הבא.

רה"מ הגב' ג. מאיר:

אני רוצה לדעת במה אנו מסכמים. האם יהיה נכון לומר שהממשלה מקבלת את המלצות הועדה

בפרק של בעלי החפקידיט?

השר פ. ספיר:

נעשה עוול לרמטכ"ל, אם לא נגיד איזו מילה באמצע.

רה"מ הגב' ג. מאיר:

איני יודעת איזו מילה באמצע. אמרתי מילים אחדות. אמרתי מה שאמרתי, ואיני יודעת אם

היה זה טוב או לא טוב. לא הקראתי את דברי לרמטכ"ל מן הכתב. אני מקווה שזה ימוענה ויפורסם.

השר פ. ספיר:

בטלויזיה כבר הופיע מה שנאמר בדו"ח בעניינים פרסונליים.

השר פ. ספיר:

הייתי אומר, הממשלה לאחר ששמעה דברי הרמטכ"ל ולאחר ששמעה את דברי ראש הממשלה, קיבלה בצער את התפטרות הרמטכ"ל.

רה"מ הגב' ג. מאיר:

לא נסחתי זאת קודם?

השר פ. ספיר:

שאלת אותי מה המילה שאני מציע להוסיף.

רה"מ הגב' ג. מאיר:

כאשר אני אומרת שמקבלים את ההמלצות בענין בעלי התפקידים, איני מדברת עכשיו על ממלאי התפקידים בדרג המיניסטריאלי. בדרג זה הכניסו שני אנשים, את שר הבטחון ואת ראש הממשלה, ודווקא ראש הממשלה מקבלת קצת נזיפה, אני חושבת שלא מצדק, אך זה לא חשוב. אני לא דנה בכך, אלא בבעלי התפקידים, עובדתית ולא מבחינת הנסוח. הממשלה מקבלת את המלצות הועדה.

ב. באשר להמלצות הארגוניות והאופרטיביות,

הממשלה תחזור לדון בהן ותחפש אפשרות, ואת הדרכים הטובות ביותר כדי לטפל בהן וכדי ליישם אותן. בכל אופן, אני לא רוצה שיובן כי אנו מקבלים בדיוק, כשגם לא ברור לגמרי מה עושים. אך לא נדע מה לעשות, אם לא נלמד זאת.

ג. נשארת השאלה של האחריות הפרלמנטרית.

איני יודעת אם יש הצעה שהממשלה חדון בכך. שר המשפטים אינו יכול לפרש כרגע מהי האחריות הפוליטית או ההכרעה הפוליטית, ואיני יודעת איך אומרים זאת לצבור במסקנות.

השר ו.שם-טוב: לא נראה לי הנסוח, שהממשלה מקבלת את המלצות
 הועדה במשור האישי. אני חושב שיש להבדיל
 בין שני סוגי המלצות. לגבי הקצינים הבכירים, נשאלת השאלה מי מודיע
 ומי מפסיק את עבודתם. לגבי הרמטכ"ל, הרמטכ"ל בא והודיע על ההתפטרות
 ולא קיימנו הערב דיון לגופו של הדו"ח הזה, אלא שיחה ראשונה, ובשום
 פנים ואופן איני רוצה שיתקבל הרושם שעל-ידי כך שקבלנו את המלצות,
 קבלנו את הממצאים ואת הפיסת הועדה. אני חושב שבסך-הכל קיבלנו את
 שם הודעת הרמטכ"ל שהודיע לנו כי הוא מתפטר. כדי להבהיר את ההבחנה
 הייתי רוצה לתת דוגמה מאד-מאד האורטית. נניח + שהרמטכ"ל היה אומר
 שהוא אינו מתפטר, אלא רוצה ללמוד את הדו"ח, ובעוד שבועיים יתן תשובה.
 מה היה אז? / הוא אמר שהוא מתפטר ומסיק מסקנה, ובנסוח זה חייב
 להאמר כך.

השר י.בורג: בנוגע לגורודיש, אנו עוד לא מגישים המלצה.

השר מ.קול: אני חומך בהצעת שם-טוב, שלא נאמר כי אנו
 מקבלים את החלק הפרסונלי. יש לי מה לומר
 בענין זה, ואני רוצה לקרוא את הדו"ח. מה שמקבלים זו התפטרותו של
 הרמטכ"ל והודעתו שר הבטחון שראש אג"ם ימלא את מקומו. על כל יתר
 הדברים נקיים דיון, ואיני מציע לקבל החלטות, לא על אחריות פרלמנטרית
 ולא על דברים אחרים.

רה"מ הגב' ג.מאיר: הממשלה תדון אם ראש אמ"ן צריך להתפטר או
 לא?

השר מ.קול: לא.

רה"מ הגב' ג.מאיר: אני בעד נסוח, שהרמטכ"ל הודיע לממשלה על

החפטרותו.

אני מסכים, ולגבי היתר, שר הבטחון לפי
המלצת הועדה יוציא את המסקנות.

השר מ. קול:

מה שרציתי לומר לחברי הממשלה הוא,

השר מ. דיין:

שהרמטכ"ל בשיחה שקיים איתי לפני הישיבה הזו
שלגבי
ובתאום מלא איתי, אמר שלכל אלה שמוזכרים כאן, הדו"ח יבוצע, והוא
או ממלא מקומו יביאו את ההצעות לאיוש התפקידים. לגבי האלוף גונן
נאמר בדו"ח כי הוא צריך להיות מושעה מתפקידו הפעיל עד גמר שלב
ב'. ~~ההצעה~~ אם איש אינו חולק על-כך, אני רוצה שתדעו כי כך זה
יהיה.

נדמה לי כי במכתב שהרמטכ"ל הקריא, הוא לא

השר ח. בר-לב:

הודיע על החפטרותו אלא ביקש שישחררו אותו

מתפקידו, ואני מציע שזה יהיה הנוסח.

ייאמר: "איני רואה אפשרות להמשיך בתפקידי

מר מ. ארנון:

ומבקש לשחררני מתפקידי".

כל אחד מאתנו רוצה את הדרך המהירה מכתובה.

רה"מ הגב' ג.מאיר:

אין מי שרוצה לפגוע חלילה. מספיק מה שיסנו.

בהודעת הממשלה ייאמר: "הממשלה דנה בישיבה

מר מ. ארנון:

שלא מן המניין בדו"ח החלקי של ועדת החקירה-

מלחמה יום הכיפורים. שר המשפטים ניתח את הדין-וחשבון ונתקיים דיון
ראשון בהמלצות הועדה. סוכם כי הוא יימשך (או מה שייקבע פה). הרמטכ"ל

מר מ. ארנון

רב אלוף דוד אלעזר, קרא בישיבה את מכתבו לראש הממשלה, ובסופו ביקש לשחרר אותו מהפקידו. המכתב יתפרסם על-ידי דובר צה"ל. (כאן מוצע לפרסם את דברי ראש הממשלה בהגובה לכך) הרחלט כי הממשלה תבקש מיו"ר הכנסת לכנס את הכנסת בחול המועד פסח לפי דת הודעת הממשלה בענין הדו"ח החלקי של ועדת החקירה. שר הבטחון הודיע כי ~~פגועה~~ עם התפטרות הרמטכ"ל, מינה את ~~דאש+טב+ס+~~ האלוף יצחק חופי, למלא מקום של ראש המטה הכללי.

חסר שהממשלה נענתה לבקשת הרמטכ"ל.

חסר ח.בר-לב:

י"אמר: "הממשלה נענתה בצער לבקשת הרמטכ"ל".

מר מ. ארנון:

צריך להאמר כי שר הבטחון מינה את "ראש אג"מ".

רה"מ הגב' ג.מאיר:

"כי מינה את ראש אג"מ, אלוף יצחק חופי, כרמטכ"ל בפועל".

מר מ. ארנון:

שר הבטחון ובר-לב צריכים לדעת אם הוא ממלא מקום.

רה"מ הגב' ג.מאיר:

מזעיקים עתה את שמגר, כדי שיכתוב את הנוסח.

חסר מ.דיין:

"הוחלט כי הממשלה תבקש מיושב-ראש הכנסת לכנס את הכנסת בחול המועד פסח למסירת הודעת הממשלה

מר מ. ארנון:

בענין הדו"ח החלקי של ועדת החקירה

אני חושב שההצעה אינה ממצה את כל מה שרצינו להגיד. לא שמעתי מה נאמר בה לגבי פרק ד' -

השר י. רפאל:

נושאי יתר התפקידים.

הממשלה אינה ממנה, לא את ראש אמ"ן ולא את האחריים.

רה"מ הגב' ג. מאיר:

אני חושב שהממשלה צריכה להגיד בפירוש שהיא מקבלת את המסקנות המעשיות, זאת אומרת הממצאים

השר י. רפאל:

והמסקנות המעשיות לגבי פרק ד'. ואני מציע להוסיף: על יתר המסקנות וההמלצות של הועדה במשור הממשלתי וההשלכות הפולטות שיש לכך, תרון הממשלה בשלב מאוחר יותר, לשם הסקת מסקנות. נחנו חשובה רק לחלק, ויש בכך התחמקות פוליטית מקביעת יחס וקביעת עמדה לגבי המסקנות שיש לפנינו. אני מבין שיש פה ענין פרסונלי, וצריך לדון אם בממשלה כולה ואם לא בממשלה כולה. צריך להגיד שנדון בבבוא המועד נפרט את מסקנות הממשלה.

(מקבלת פתק) "הלכוד" כבר הגיש החימות לכנוס

רה"מ הגב' ג. מאיר:

הכנסת בענין מסקנות ועדת החקירה, ויש להניח שזה ייגמר בהצעה אי אמון לממשלה. הם מציעים שזה יהיה ביום ח'.

יו"ר הכנסת רוצה להענות ללכוד.

מר מ. ארנון:

יש זכות קדימה לממשלה.

טגן רהטמ י.אלון:

שיאמר כי
אני רוצה להציע נוסח קצר מאד, הממשלה החליטה לקבל את מסקנות הועדה ולדון בהמלצותיה.

השר ש.פרט:

את המסקנות לגבי החלק המוסדי לא קיבלנו עדיין.

השר י.רפ.אל:

זהו טשטוש, איש לא יבין זאת.

השר הצדוק:

אם לגופו של ענין אנו מתכוונים להחליט היום

שהמלצות של הועדה לגבי נושאי התפקידים מתקבלות, אז הדבר הזה צריך להשמע בהודעה הממשלה. ברור לי שבענין זה צריך להבחין בין הרמטכ"ל ליתר בעלי התפקידים. לגבי הרמטכ"ל צריך להזכיר מה שנאמר כאן, ולגבי האחרים צריך להאמר שהמסקנות מתקבלות. איך זה יבוצע ומי יתן את ההוראות המתאימות - זה בהתאם לסמכויות ולתפקידים.

לגבי ענין אחד בקשתי לקרוא ליועץ המשפטי.

לא ברור לי אם מנוי הרמטכ"ל בפועל טעון אשור הממשלה או לא. ברור לי שמנויו של ממלא מקום הרמטכ"ל אינו טעון אשור הממשלה, אך לא ברור לי אם מנוי רמטכ"ל בפועל טעון אשורנו. אבקש את עצתו של היועץ המשפטי, ואם זה דורש אשור הממשלה, נכניס זאת.

(היועץ המשפטי לממשלה נכנס)

ישנה שאלה משפטית פורמלית שנתעוררה, ולא ידעתי את החשובה עליה. הרמטכ"ל התפטר,

השר הצדוק:

הממשלה קיבלה את בצעו את התפטרותו ..

השר י. גלילי:

הרמטכ"ל ביקש לשחררו מתפקידו.

השר ח. צדוק:

שר הבטחון הודיע על מנויו של א^{חיבי} 95 כרמטכ"ל בפועל, ולא היה ברור לי אם מנויו של רמטכ"ל בפועל טעון אשור הממשלה, או יכול להעשות על-ידי שר הבטחון בלבד.

רה"מ הגב' ג. פאיר:

עומדת לפנינו עוד שאלה. במקרה כזה, כאשר הרמטכ"ל ביקש להשתחרר מתפקידו, והממשלה נענתה לבקשתו, זאת אומרת שעכשיו אין רמטכ"ל, ^{השם} זה שבא במקומו הוא ממלא מקום או רמטכ"ל בפועל? מדובר בראש אג"ם.

היועצ"מ מ. שמגר:

הייתי מציע לפעול במקרה כזה על-פי

פקודת הפרשנות, כי לרמטכ"ל פרט לפונקציה המינהלית והצבאית, יש סמכות גם לאשר פסקי-דין וכו'. פקודת הפרשנות אשר עוסקת בחלקה בהגדרת סמכות של נושאי התפקידים ודרכי מנויים, מתייחסת בסעיף 23 לסמכות למנות ממלא מקום זמני, וכך נאמר בה: "ניחנת סמכות על פי חיקוק לעובד צבורי או הוטלה עליו חובה כאמור, ומשרתו של אותו עובד צבורי פנויה מכל סיבה שהיא, או שנבצר ממנו תקופה מסויימת להשתמש בסמכותו או למלא חובתו משום שהוא נעדר או נטול כושר מחמת מחלה או מחמת סיבה אחרת, - רשאית הממשלה להורות, כי אדם פלוני או עובד צבורי נושא משרה פלונית, יוסמך בסמכות האמורה או הוטל עליו החובה האמורה; ומשניתנה הוראה זו, יהיו אותו אדם או אותו עובד צבורי מוסמך או מחוייב, כאמור, כל אותה תקופה, בכפוף לכל הנאי או סייג שתורה עליהם הממשלה".

הסמכות היא בידי הממשלה, אך עוד בשנות המדינה

הראשונות החליטה הממשלה להסמיך כל שר לפי תפקידיו, לעשות את הדברים המתאימים. נהוג היה ששר הבטחון היה ממליץ לפני הממשלה למנות את פלוני

היועה"מ מ.ש.מג

לחפיד הרמטכ"ל, ובמקרה כזה אמר לומר כי הממשלה רוסמת לפנייה את הודעת שר הבטחון שהחליט למנות את פלוני או נושא משרה פלונית למלא מקום הרמטכ"ל.

רה"מ הגב' ג. מאיר: האם הרמטכ"ל הוא בקטגוריה של עובד צבור, למרות שהוחלט עליו על-ידי הממשלה?

היועה"מ מ.ש.מג: כן. אין חוק שקובע איך יתמנה הרמטכ"ל, אך הנוהג היה ששר הבטחון מביא המלצה וחממשלה מאשרת זאת. כאשר מדובר על מלא מקום, השר או הממשלה רשאים לאשר זאת. אני מתאר לי שהממשלה תרשום לעצמה ששר הבטחון החליט למנות מלא מקום.

השר ש. הלל: אני רוצה להציג שאלה נוספת, לא בקשר לרמטכ"ל, אלא בקשר לנושאי תפקידים אחרים - ראש אמ"ן והאנשים אשר מתחתיו. המלצה הועדה היא שמספר אנשים, ראש אמ"ן ואחרים, לא יכהנו בתפקידם. היתה המלצה שהממשלה תקבל זאת. יש לי ספק אם הממשלה צריכה לקבל זאת, אם כי הועדה נתמנתה לפי החלטת הממשלה. המלצה נובעת לרמטכ"ל ולאנשים אחרים. יש לי ספק אם הממשלה צריכה לומר שחיא מקבלת, או ששר הבטחון יאמר מפי הרמטכ"ל כי הוא מיישם זאת. איני בטוח שהממשלה צריכה לקבל את החלק הזה אשר צריך להיות מכוון לאנשים שזה נובע להם.

היועה"מ מ.ש.מג: נראה לי שכאשר המלצה של ועדת חקירה מובאת בפני הממשלה, וועדת החקירה המליצה בפני הממשלה - נקרא לכך הרובד העליון של הרשות המבצעת - נכון יהיה שהממשלה תתייחס להמלצה ותקבל אותה. הבצוע יכול להיות בדרגים אחרים. הייתי חושב

שצריכה להיות התייחסות של הממשלה להמלצה, אשר מקבלת אותה. אחרת הממשלה כאילו לא הביעה דעתה, ואני חושב ששוב לומר כי אם מחליטים לקבל את ההמלצה, זו החלטת הממשלה.

השר מצדיין: אפשר להסתפק בכך שהממשלה שמעה מפי שר הבטחון שעל דעתו ועל דעת הרמטכ"ל ההמלצות האלה התבצענה. אם חושבים לבצע זאת, חשוב לומר שהממשלה מקבלת זאת.

מ:מ.ארנון: אני מקריא את נוסח ההודעה: "הממשלה קיבלה את המסקנות שבפרק ד' לגבי נושאי התפקידים. על יתר ההמלצות במשור המוסדי תדון הממשלה בישיבה נוספת".

השר ח.צדוק: כחוב בכותרת שלהפרק המסקנות, "אך למעשה אלה המלצות.

מ:מ.ארנון: "הרמטכ"ל רב-אלוף דוד אלעזר, קרא בישיבה את מכתבו לראש הממשלה, ובסופו ביקש לשחררו מתפקידו.

השר י.רביין: מבחינת הסדר, צריך להכניס קודם את הודעה הרמטכ"ל ואחר-כך המסקנות בסעיף ד'.

מ:מ.ארנון: "הרמטכ"ל רב-אלוף דוד אלעזר, קרא בישיבה את מכתבו לראש הממשלה ובסופו ביקש לשחרר אותו מתפקידו. הממשלה נענתה בצער לבקשת הרמטכ"ל". "אשר ליתר נושאי התפקידים בצה"ל, בהם דן דו"ח הועדה, קיבלה הממשלה את המסקנות שבפרק ד' של דו"ח הועדה. על יתר המסקנות וההמלצות של הועדה תדון הממשלה

מר מ. ארנון

בישיבה נוספת.

בין שני החלקים ייאמר: "בתגובה אמרה ראש

הממשלה... " וכאן יבוא צטוט מדברי ראש הממשלה.

אשר ליתר נושאי התפקידים, קיבלה הממשלה

השר וצטט-טוב:

את המסקנות המעשיות שבפרק ד' של מסקנות

הועדה.

זה יתפרש כאילו לבבי הרמטכ"ל אנו לא מקבלים

השר י. רפאל:

את מסקנות הועדה, וזה יתפרש כסטירה.

סטירה למי? על-פי החוק מותר לממשלה לקבל

סגן רה"מ י. אלון:

או לא לקבל את ההמלצות, כולן או חלקן.

אנו לא רוצים להכנס לסכסוך עם הועדה.

השר י. רפאל:

שום סכסוך, זה בסמכותנו.

סגן רה"מ י. אלון:

זה אינו דבר עקרוני, אך אני חושב שאנו

השר י. רפאל:

מסתובכים.

העניין כאוב במידה מספקת. בא הרמטכ"ל, קרא

רה"מ הנכ"ג ג. מאיר:

את הדו"ח ואמר מה שאמר, והוסיף ואמר כי

לאור מה שנאמר בדו"ח, הוא מבקש לשחררו מתפקידו. האם אנו צריכים

לומר, שאין זה שהוא מבקש לשחררו מתפקידו, אלא שהועדה אמרה זאת?

למה לנו זאת?

אנ י מקבל זאת.

השר י. רפאל:

"על יתר המסקנות וההמלצות במשור המוסדי
וההשלכות הפוליטיות שמשמעות מכך, תדון

מר פזארנון:

הממשלה בישיבה הקרובה?

למה "הקרובה"? מחר תהיה ישיבה בנושא אחר.

השר פזספיר:

לא "הקרובה" אלא "קרובה".

מר פ. ארנון:

מ ה ל י ט י מ :

בתום דיון ראשון בדו"ח החלקי של ועדת
החקירה - מלחמת יום הכיפורים:

3

א. לאחר שהרמטכ"ל, רב-אלוף דוד אלעזר,
קרא בישיבה את מכתבו לראש הממשלה
ובסופו ביקש לשחרר אותו מתפקידו -
להענות בצער לבקשת הרמטכ"ל.

ב. אשר ליתר נושאי התפקידים בצה"ל בהם דן
דו"ח הועדה, לקבל את המסקנות שבפרק ד'
של דו"ח הועדה.

ג. לדון בישיבה נוספת על יתר המסקנות
וההמלצות של הועדה.

ד. לבקש מיושב-ראש הכנסת, על-פי סעיף 33 לחוק
יסודי הכנסת, לכנס את הכנסת בחול המועד
פסח לשמיעת הודעת הממשלה בענין הדו"ח
החלקי של ועדת החקירה.

ה. לפרסם את ההודעה המצורפת בזה.